Реалните резултати ще зависят както от ефективността на политиката така и от други фактори, включително и от контекста."[15]

Оценките, базирани на теорията, имат два основни компонента:

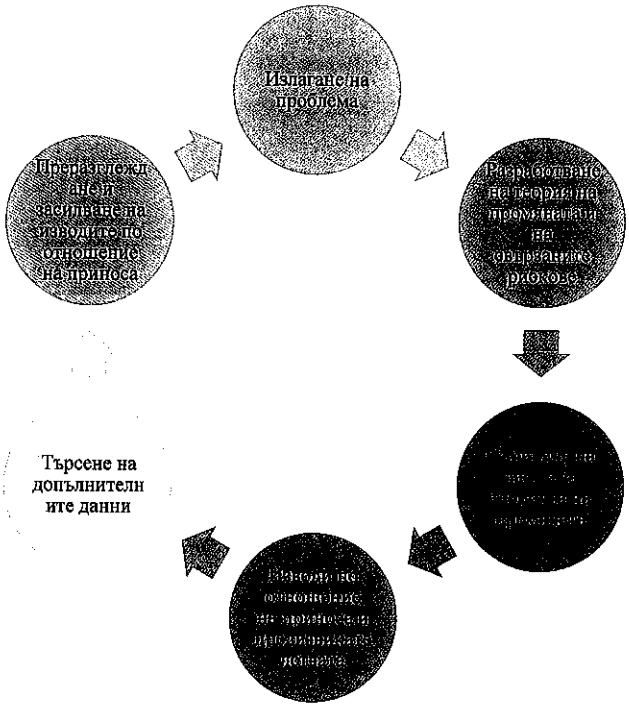
- Концептуален – изграждане на програмната теория;
- Емпиричен – тестване на теорията чрез проучване дали, защо и как съответната политика или програма води до постигането на очакваните или наблюдаваните резултати.

Добра рамка, която обединява тези два компонента, е разработена от Джон Мейн[16]. Отчитайки, че често е невъзможно да се измери степента, в която дадена политика или програма допринася за конкретен резултат, Мейн (1999) разработва т.нар. Анализ на приноса (Contribution analysis) със следните основни стъпки:

- **Отчитане на проблемите** с измерването на конкретното допринасяне на дадена политика към постигнатото и най-вече признаване на влиянието на други фактори
- **Анализ и представянето на логиката на политика** – тази стъпка се извършва чрез логически модели, като представените в настоящото предложение. Те имат за цел да проследят причинно-следствените връзки и да идентифицират важни външни фактори.
- **Идентифициране, измерване и документиране на очакваните промени в поведението** – установяване на бенефициентите и целевите групи и на промяната, която е настъпила в поведението им
- **Използване на индикатори** – използване на индикатори, които могат да подпомогнат установяването на приноса на конкретната интервенция
- **Проследяване на изпълнението през времето или местоположението** чрез търсене на отговор на следните примерни въпроси: постигат ли се резултатите след интервенцията; изчезват ли резултатите след спирането на интервенцията; постигат ли се най-големите резултати, там където са използвани най-много средства
- **Изследване и дискутиране на възможни алтернативни обяснения**, което включва: идентифициране на най-вероятните алтернативни обяснения; анализ на алтернативните обяснения; представяне на доводи в подкрепа на това, че програмата е (или не е) най-вероятната причина за постигнатите резултати
- **Събиране на допълнителни данни** – освен данните, свързани със системата от индикатори, следва да се съберат данни също по отношение на алтернативните обяснения, например контекстуална и историческа информация
- **Използване на различни източници на данни**

Впоследствие Мейн (2008)[17] добавя още един елемент към този метод – преразглеждане и засилване на изводите по отношение на приноса.

[15]EVALSED Sourcebook: Methods and Techniques. DG Regional and Urban policies
[16]Mayne, John (1999). AddressingAttribution Through ContributionAnalysis: UsingPerformanceMeasuresSensibly. OfficeoftheAuditorGeneralofCanada. Discussion paper.June 1999
[17]Mayne, John (2008). Contributionanalysis: Anapproachtoexploringcause and effect. ILAC Brief. May 2008

Адаптирано от Мейн (2008)[18]

Фиг. 4 Оценка, базирана на теорията

Изложените по-горе стъпки са сходни с шестте принципа на оценките, базирани на теорията на промяната, които са предложени от Хауърд Уайт (2009)[19], а именно:

1. Изграждане на карта на причинно-следствената връзка (теория на програмата) – свързване на ресурси с постигнати резултати и въздействие чрез логически модели, въпреки обичайните критики срещу тях, че са линейни и статични[20]
2. Разбиране на контекста – под контекст се има предвид социална, политическа и икономическа рамка, в която се изпълнява политиката / програмата / интервенцията
3. Очакване на хетерогенност – въздействието може да варира, в зависимост от логиката на интервенцията, характеристиките на бенефициентите или социално-икономическата рамка.
4. Оценка на въздействието – за задълбочена оценка на въздействието се препоръчва използването на контрафактуални техники (разгледани по-долу)
5. Фактологичен анализ – голям брой от връзките в модела на причинно-следствените връзки са базирани на фактологичен анализ, разчитащ на дескриптивна статистика, за да установи промяната настъпила за бенефициентите
6. Използване на комбинирани методи – комбиниране на количествени и качествени методи в един анализ.

Оценката на мерките за насърчаване на социалната икономика, финансирани в рамките на ОП РЧР 2007 – 2013 и ОП РЧР 2014 – 2020 вкл. и чрез финансовия инструмент „Микрокредитиране със споделен риск“ за програмен период 2014-2020, поставя редица ключови въпроси, с които Консултантът планира да се съобрази.

[18]Mayne, John (2008). Contributionanalysis: Anapproachtoexploringcause and effect. ILAC Brief. May 2008

[19]White, Howard (2009). Theory-Based Impact Evaluation:Principles and Practice. International Initiative for Impact Evaluation. Working Paper 3. June 2009

[20]Тези въпроси са разгледанив раздела, посветен на логическите модели.

Един от тях е **големият брой** на лицата от целевите групи, които трябва да бъдат обхванати при оценката и анализа, както и големият брой изпълнени проекти. Това предполага добре подбрани методи и инструменти за набиране на информация и анализ, които покриват обхвата на оценка и в същото време ангажират в достатъчно малка степен служителите в тези структури, поради голямата им натовареност. Друг ключов момент е **времето за оценка и анализ**, което трябва да бъде съобразено напълно с времето и възможностите за участие на целевите групи.

За целите на оценката, Консултантът ще събере и проучи налична информация, предоставена от Възложителя и/или официално достъпните данни. Различните източници и техники за събиране на информация имат специфични черти, които следва на бъдат оценени от гледна точка на количеството информация и разходите по нейното събиране.

Консултантът ще насочи усилията си събраната информация да бъде достатъчна, надеждна, уместна и полезна, за да осигури стабилна основа при изготвяне на констатации, изводи и препоръки от оценката. За достатъчна информация се счита фактическа, адекватна и убедителна информация, при която всеки един от оценителите би достигнал до същите заключения, както и останалите членове на екипа. Компетентна е информацията, която е надеждна и най-достъпна чрез използването на подходящи техники по ангажимента. Уместната информация подкрепя наблюденията и препоръките по оценката и е съвместима с целите на оценката. Полезната информация помага на екипа да постигне целите на ангажимента.

С оглед събиране на възможно най- всеобхватна информация за целите на оценката, Консултантът ще отчете практиката, че твърде редки са случаите, когато един източник или един метод за набиране на данни е в състояние да осигури цялата необходима информация. Поради това обстоятелство в настоящето техническо предложение Консултантът е включил богат набор от методи за събиране на информация (като преглед на документи, интервюта, анкети, фокус групи и др.), които ще комбинира с оглед получаване на изчерпателна информация.

Следващата стъпка е статистическата обработка на количествени и качествени данни (вкл. анализ на надеждността на данните и логически преглед, анализ на извадките и изчисляване на максимални статистически грешки, дескриптивен анализ , проверка на хипотези и измерване на силата на връзките) .

Следваща стъпка от методологията при извършване на оценката е извличане на смислени резултати от получените/събраните данни, въз основа използването на пълния набор от инструменти, прилаган в страните с добри практики при провеждането на подобни оценки.

Анализът на събраната информация ще заеме основно място в процеса на извършване на оценката. Използването на широк обхват от техники и инструменти за извършването на оценката (т. нар. кръстосан анализ) ще даде пространствен и всеобхватен отговор на всеки един от заложените в Техническата спецификация въпроси.

- По време на този етап ще бъдат дефинирани основните констатации, изводи и заключения, направени на този етап от оценката. Тези констатации, изводи и заключения ще бъдат комуникирани текущо с Възложителя.
- Анализът на събраната информация ще бъде осъществен на няколко основни стъпки:

Стъпка 1: Подреждане, структуриране и разпределяне на събраната информация

- По време на тази стъпка, информацията събрана от Консултанта по време на предходния етап ще бъде систематизирана по начин, позволяващ лесното реферирание към основните въпроси на оценка, заложени от Възложителя в Техническата спецификация.

Стъпка 2: Анализ и оценка на събраната информация

- Ще бъдат оценени внимателно всички данни, които са събрани от Консултанта и ще бъдат отделени различните категории факти - цифри, тенденции, повтарящи се констатации и др. Консултантът ще анализира информацията на нивото на всеки от индивидуалните инструменти и похвати за събиране на данни, а след това между различните източници на данни и методи за събирането им. За целите на настоящата оценка ще бъде проведен кръстосан анализ, включващ основни методи и похвати за анализ на събраната информация, описани подробно в настоящата точка.

Стъпка 3: Обобщение и извличане на генерални изводи

- Тази стъпка ще послужи за обобщаване на специфичните констатации и препоръки, направени от Консултанта и ще зададе основната рамка за извличане на обобщени изводи от оценката. Тук също така ще бъдат очертани и основните проблемни области по отношение на въпросите на оценката, които ще бъдат детайлно анализирани и за които ще бъдат предложени съответните мерки за оптимизиране на следващия етап, по време на изготвянето на окончателния доклад.
- Сложността и отговорността при избора на методите налагат добра предварителна подготовка, които Консултантът извърши при подготовката на настоящото техническо предложение. Подборът на методи и инструменти като част от методологията за изпълнение на настоящата обществена поръчка се основава на следното:

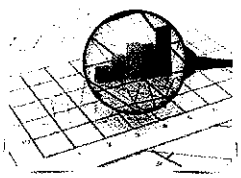
  ⇒ натрупване на достатъчно количество информация за приложението на методите в подобни, вече осъществени оценки и анализи;

  ⇒ консултации с експерти;

  ⇒ преценка на силните и слабите страни на подходящия в конкретния случай метод;

  ⇒ избор на комбинация от методи с цел компенсиране на недостатъците на едни с потенциала на други.

Различните методи в по-голяма или по-малка степен водят до анализи и резултати, които могат да бъдат класифицирани като „качествени" или „количествени".

Количествените анализи и резултати са по-малко обвързани със субективни фактори и поради това по-малко оспорими и по-обективни. Предимствата на количествените оценки са, че:

⇒ Позволяват ясно представяне на информацията във вид на графика или скала, която говори сама за себе си;

⇒ Позволяват агрегиране на информация;

⇒ Позволяват работа с данните и използването им в изчисления и модели;

⇒ Позволяват сравнения;

⇒ Позволяват интерполиране на данните и представяне на тенденции;

⇒ Дават основа за качествени анализи.

Недостатък на количествените анализи е, че не винаги е възможно тяхното осъществяване, тъй като изискват наличие на подходящи данни, което означава, че са необходими време и средства за тяхното набиране, които не винаги са налични. Понякога набирането на данни е икономически необосновано и твърде скъпо.

Качествените анализи са по-лесни за осъществяване, но в много по-голяма степен субективни и съответно оспорими.

Те позволяват:

⇒ Оценка, когато не е възможно прилагане на количествени методи

за оценка, например оценка на качество;

⇒ Оценка, когато трябва да бъдат взети предвид много фактори, които не могат да се агрегират или за които има разнородна информация – оценка на контекста;

⇒ Отразяване на мнението и вижданията на различни участници в процесите;

⇒ Анализи на процеси.

Не винаги е възможно ясно разграничаване на методите и техниките на „количествени" и „качествени". Като цяло по-голямата част от тях са от смесен тип като преобладава количествения или качествен аспект в зависимост от начина по който се използва методът или техниката и данните, с които се работи.

При разработването на настоящата методология, Консултантът се е водил от разбирането, че методите, техниките и инструментите имат основно следните три цели:

⇒ Да наберат необходимата информация;

⇒ Да анализират информация;

⇒ Да представят информация/резултати.

Подходящи при избора на методология за оценката са и препоръките, базирани на добри практики[21] на ръководството EVALSED за използване на методи и инструменти за оценка, които включват следните основни насоки:

⇒ Изборът на методи и инструменти следва директно от въпросите, на които трябва да се отговори;

⇒ Повечето методи и инструменти имат силни и слаби страни, които трябва да бъдат взети предвид. Трябва да се прилагат различни методи и инструменти за да се осигури добро качество на анализите и надеждност на резултатите;

⇒ Важно е да се направи разлика между методите и инструментите за набиране на данни, за анализ на данни и за представяне на резултатите. Необосновано е използването на много сложни методи за набиране на данни, които след това да бъдат опростено анализирани;

⇒ Данните не съществуват просто така, те трябва да бъдат набрани. Поради това трябва да е ясно откъде идват данните и какви допускания са направени за да бъдат набрани и обработени тези данни. Качеството на изводите и заключенията ще зависи от качеството и характеристиките на данните, които са използвани за да се стигне до тях;

⇒ Разделението на качествени и количествени данни/анализи често е пресилено. В повечето случаи те са от смесен вид – например започва се с количествени данни за да се направи качествен анализ.

Освен с гореизложеното, методите, техниките и инструментите, които Консултантът ще използва за осъществяване на настоящата поръчка, са съобразени и с:

⇒ Естеството на поръчката - концепцията за социалната икономика и социалното предприемачество;

⇒ Пречките пред развитието на социалните предприятия в страната;

⇒ Целевите групи, към които са насочени оценяваните мерки;

⇒ Целите, към постигането на които са насочени оценяваните интервенции;

⇒ Целите, заложените дейности и въпросите за оценка;

⇒ Целите, за които ще бъдат използвани методите и инструментите;

[21] http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/evalsed/guide/methods_techniques/rules_en.htm, текстът не е цитат, а е редактиран

⇒ Данните, които ще са необходими за тяхното прилагане.

За балансиране на оценката, за осъществяване на задълбочени анализи и представяне на ясни и надеждни резултати ще бъде използван набор от техники, които позволяват както количествени, така и качествени анализи.

Анализът и оценката от изпълнение на мерките за насърчаване на социалната икономика, финансирани в рамките на ОП РЧР 2007 – 2013 и ОП РЧР 2014 – 2020 трябва да отговори на всички изисквания и въпроси, които са поставени в техническата спецификация. Това е предизвикателна задача, която изисква отлично планиране на дейностите и комбиниране на количествени и качествени методи на анализ. Както е видно от предложената в настоящата оферта методология е търсен много широк обхват от подходи и източници.

При извършване на услугата Изпълнителят ще приложи подход на триангулация, чрез използването на различни първични и вторични източници на информация и използването както на качествени, така и на количествени методи за събиране и анализ на данни. Триангулацията като метод помага за валидирането на данните и резултатите чрез кръстосана проверка от повече от два източника. Методът тества последователността на резултатите, получени от различни инструменти, и увеличава шанса за контрол или поне за оценка на някои от заплахите или множество причини, влияещи върху нашите резултати. Изпълнителят ще използва множество източници на информация по време на оценяването и ще използва подход, базиращ се на доказателства (количествен, основаващ се на факти и цифри) и базиращ се на мнения (тоест субективни източници, такива като интервюта, фокус групи).

За целите на настоящата оценка ще използваме 3 типа триангулация:

Триангулация на методите: Тази триангулация ще бъде използвана с цел проверка на констатациите, получени от различните методи за събиране на данни.

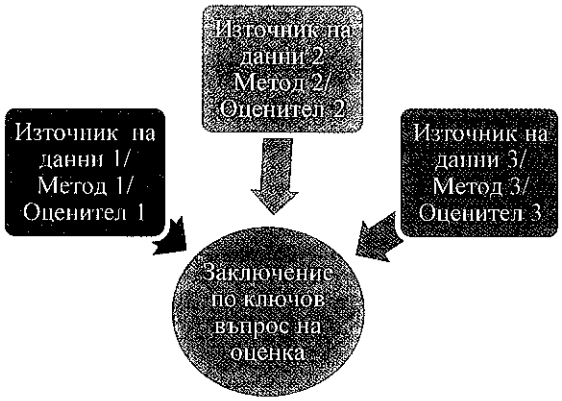
При такъв тип триангулация най-често се използват както количествени, така и качествени методи за събиране на информация, като те изясняват допълващи се аспекти на едно и също явление. Точките, в които тези данни се различават осигуряват най-много прозрения. Триангулацията на методи ще бъдат направена със следните методи:

Триангулация на източниците на информация (заинтересованите страни): Тази триангулация ще бъде използвана с цел сравняване на гледната точка/ мнението на различни заинтересовани страни по един и същи казус. Тук ще бъдат взети предвид гледните точки и мнения на следните заинтересовани страни, както и на всички останали заинтересовани страни, идентифицирани в процеса на работа по оценката. При тази триангулация ще бъдат включени и различните документи като източник на информация с цел сравнение на данните от тях и тези от заинтересованите страни.

Триангулация на анализаторите: При тази триангулация се използват няколко анализатори, които да прегледат получените данни и резултати. Това може да осигури проверка на селективното възприятие. Целта не е да се търси консенсус, а да се разберат множество начини да се видят данните.

Триангулацията само по себе си представлява метод, в който се съпоставят мнения и данни от различни източници и сред различни целеви групи. Триангулацията ще бъде прилагана на всяко ниво на анализа при

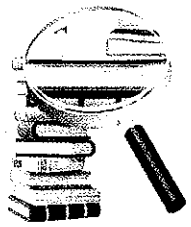
всеки един от оценителните въпроси. Захранването на този метод с данни на практика ще бъде чрез всички възможни други методи и източници на информация.

В изложението по-долу са описани методите, които ще използваме за събиране на информация и за анализ на събраната информация.

3. Методи за събиране на данни

От съществуващите множество инструменти и похвати, които могат да се използват за събиране на данни, предлагаме да бъдат използвани следните основни методи, техники и инструменти за събиране на данни:

- Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация;
- Административни данни;
- Индикатори за мониторинг;
- Социално-икономически данни;
- Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни;
- Фокус групи;
- Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети
- Проучване на случаи

Кабинетно проучване- анализ на документи и релевантни източници на информация. Този метод е началната фаза на всеки от отделните оценъчни процеси, в която с помощта на Възложителя ще бъде събрана, анализирана и индексирана цялата налична документация, свързана с протичането, наблюдението и оценката. Документалните единици и техните източници ще бъдат уточнени в тясно взаимодействие с Възложителя като индикативно документацията включва:

- СТРАТЕГИЯ ЗА РАСТЕЖ ЕВРОПА 2020;
- СЪОБЩЕНИЕ на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Икономическия и социален комитет и Комитета на регионите „Инициатива за социалното предприемачество - Създаване на благоприятна среда за насърчаване на социалните предприятия като основни участници в икономиката и социалната иновативност“ (25.10.2011);
- СЪОБЩЕНИЕ на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Икономическия и социален комитет и Комитета на регионите „Социални инвестиции в растеж и сближаване – изпълнение на Европейския социален фонд 2014 - 2020“ (20.02.2013);
- Регламент (ЕС) № 1296/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно Програма на Европейския съюз за заетост и социални иновации (EaSI);
- Регламент (ЕС) 346/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно европейски фондове за социално предприемачество;
- РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета;

- РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 на Съвета;
- Национална концепция за социална икономика;
- Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020;
- Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика;
- Правилник за прилагане на Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика
- Методика за оценка на социалната добавена стойност, произвеждана от дейността на социалните предприятия по чл. 7 и чл. 8 от ЗПССИ
- Закон за интеграция на хората с увреждания (отм. ДВ, бр. 105 от 18 декември 2018 г., в сила от 01.01.2019 г.);
- Закон за хората с увреждания;
- План за действие по социална икономика 2014 - 2015 г.;
- План за действие по социална икономика 2016 - 2017 г.;
- План за действие по социална икономика 2018 - 2019 г.
- Национална програма за реформи: България 2020;
- Актуализираната стратегия по заетостта (2008-2015 г.);
- Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008-2015 г.;
- Актуализираната стратегия за демографското развитие на населението в Република България (2012-2030 г.);
- ОПРЧР 2007-2013
- Документация във връзка с функционирането на Комитета по наблюдение
- Протоколи от заседания на Комитета по наблюдение
- Годишни доклади и Окончаателен доклад за изпълнението на програмата
- Доклади на Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове (КЕВКЕФ) по отношение на изпълнението на ОПРЧР 2007 – 2013 г.
- Документи за изменения на програмни документи
- Документи за изменения на административната структура на програмата
- Документи във връзка с процедури за кандидатстване, включени в обхвата на оценката -- област на интервенция 5.1 „Подкрепа на социалната икономика“, BG051PO001-5.1.01 „Социално предприемачество – популяризиране и подкрепа на социални предприятия”; BG051PO001-5.1.02 „Нови възможности”; BG051PO001-5.1.03 „Шанс за всички” BG051PO001-5.1.04 „Помощ в дома”; BG051PO001-5.1.05 „Съпричастност”[22] като
    - Насоки за кандидатстване;
    - Пакет документи за кандидатстване – документи за информация и документи за попълване от кандидати;
    - Решения/ Заповеди на Ръководителя на Управляващия орган за изменение на Насоките за кандидатстване (в случай, че има изменения);

[22] Схемата се реализира по всички области на интервенция на приоритетна ос 5.

- Оперативни ръководства за изпълнение на проекти по съответните процедури;
- Решения / Заповеди на Ръководителя на Управляващия орган за предоставяне на БФП

- Индикативни годишни работни програми
- Процедурни наръчници и други документи
- Вътрешни правила за работа на Оценителна комисия при процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „РЧР" 2007 – 2013
- Данни от ИСУН, НСИ, БНБ, Евростат, LOTHAR др.
- Оперативно ръководство за изпълнение на ДБФП по процедури за предоставяне на БФП;
- Наръчници за най-често допусканите грешки при кандидатстване;
- Указания във връзка с избора на изпълнители по договори за безвъзмездна финансова помощ;
- Регистър на нередности и измами на Управляващия орган от стартиране на ОПРЧР, предоставен от възложителя.
- Индикатори за изпълнение на ОПРЧР 2007-2013.
- Информация за договори с наложени санкции,
- Информация за отказали се бенефициенти, одобрени за финансиране.
- Доклади за одити и проверки,
- Доклади от вече проведени оценки , например :
- Аналитични доклади за оценка на изпълнението на процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПЧРР 2007-2013 , касаещи област на интервенция 5.1. Подкрепа на социалната икономика",
- Проведени социологически проучвания за процеса на изпълнение на ОПРЧР 2007-2013.
- Предварителна оценка на ОП РЧР 2014-2020.
- ОП РЧР 2014-2020
- Документация във връзка с функционирането на Комитета по наблюдение
- Протоколи от заседания на Комитета по наблюдение
- Годишни доклади за изпълнението на ОП РЧР 2014-2020
- Документи за изменения на програмни документи
- Документи за изменения на административната структура на програмата
- Документи във връзка с операция BG05M9OP001-2.010 „Развитие на социалното предприемачество" като
  - Насоки за кандидатстване;
  - Пакет документи за кандидатстване – документи за информация и документи за попълване от кандидати;
  - Решения/ Заповеди на Ръководителя на Управляващия орган за изменение на Насоките за кандидатстване (в случай, че има изменения);
  - Оперативни ръководства за изпълнение на проекти по съответните процедури;

- Решения / Заповеди на Ръководителя на Управляващия орган за предоставяне на БФП

- Индикативни годишни работни програми
- Процедурни наръчници и други документи
- Вътрешни правила за работа на Оценителна комисия при процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП РЧР 2014-2020
- Данни от ИСУН 2020, НСИ, БНБ, Евростат, LOTHAR др.
- Оперативно ръководство за изпълнение на ДБФП по процедури за предоставяне на БФП;
- Наръчници за най-често допусканите грешки при кандидатстване;
- Указания във връзка с избора на изпълнители по договори за безвъзмездна финансова помощ;
- Индикатори за изпълнение на ОП РЧР 2014-2020.
- Информация за договори с наложени санкции,
- Информация за отказали се бенефициенти, одобрени за финансиране.
- Доклади за одити и проверки,
- Доклади от вече проведени оценки (ако има такива)
- Аналитични доклади за оценка на изпълнението на процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП РЧР 2014-2020, касаещи ПО 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“ на ОП РЧР 2014-2020 , ИП 4 „Насърчаване на социалното предприемачество и на професионалната интеграция в социалните предприятия и насърчаване на социалната и солидарна икономика с цел улесняване на достъпа до заетост”;
- Проведени социологически проучвания за процеса на изпълнение на ОП РЧР 2014-2020.
- Други доклади за релевантни към целите на оценките изследвания, проучвания, анализи и оценки, проектни документи, административни актове, статистически документи, информация от ИСУН, информация от Национален статистически институт и други институции от националната статистическа система.

ДРУГИ ДОКУМЕНТИ И ИНФОРМАЦИЯ

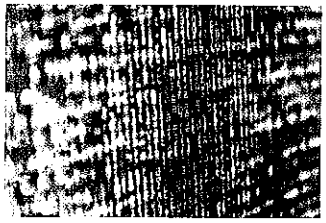
- Social Economy and Social Entrepreneurship - Social Europe Guide - Volume 4 (29/04/2013);
- Proposed Approaches to Social Impact Measurement. European Commission. 2014;
- A Map of Social Enterprises and their Eco-systems in Europe. Synthesis Report. European Commission. 2015;
- A Map of Social Enterprises and their Eco-systems in Europe. Country Report: Bulgaria. European Commission. 2014;
- Social Enterprises and their Eco-systems: Developments in Europe. European Commission. 2016;
- Social Economy. Study for the IMCO Committee. European Parliament. 2016;
- ESF Performance and Thematic Reports. The ESF Support to Social Innovation. Final Report. European Commission. April 2018.

Методът анализ на документи предхожда всички останали аналитични и оценъчни методи, които ще се прилагат в случая - резултатите от него ще се използват за определяне на фокуса на теренните емпирични методи (обекти и проблеми), тяхното конкретно съдържание

(въпроси, казуси) и относителната им тежест при формиране на окончателната оценка.

Резултатите от анализа на документите са съществен източник на оценъчните заключения, като наред с това са и инструмент за организиране на останалите фази от процеса на оценката, доколкото дават възможност на оценителите да започнат да обмислят различни варианти за събирането на допълнителна информация чрез различни методи на теренни проучвания.

Макар и да е изходна точка за определяне на съдържателната страна на останалите методи използвани в оценката, реално този метод се използва през целия процес на събиране на първичната информация, необходима за окончателното оформяне на оценката.

Метод Административни данни. Административните данни, които ще бъдат използвани за целите на оценката, ще включват проектна информация, информация за изпълнението на ОП по операциите, включени в област на интервенция 5.1. на ОПРЧР 2007-2013г., операция BG05M9OP001-2.010 "Развитие на социалното предприемачество" от ПО 2 на ОПРЧР 2014-2020 г., и пр. Източник за набиране на тази информация могат да бъдат наличните база данни (статистически, технически и финансови) за мониторинг, поддържани от УО. Друг съществен източник за набиране на административни данни ще бъде Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България Информационната система за управление и наблюдение на Структурните инструменти в България (ИСУН 2007-2013- http://umispublic.government.bg/) , както и Информационната система за управление и наблюдение 2020 (ИСУН 2020 - https://eumis2020.government.bg/). Административни данни от финансовите посредници на финансов инструмент „Микрокредитиране със споделен риск"- СиС Кредит АД, Микрофонд АД и Първа инвестиционна банка АД.

Административните данни ще предоставят изключително важна информация за нивото на изпълнение, както на отделните операции, така и за цялостното изпълнение на целите на схемите, включени в област на интервенция 5.1. на ОПРЧР 2007-2013г. и операция BG05M9OP001-2.010 на ОПРЧР 2014-2020г., както и размерът на размерът на микрокредитите. Този тип данни ще заеме централно място по отношение на изпълнението на оценяваните мерки по програмите в контекста на постигнатите физически и финансови показатели, спрямо предварително заложените цели и приоритети.

Метод Индикатори за мониторинг. Индикаторите за мониторинг се отнасят до данните от системата за мониторинг. В текстовете на ОП и в съответствие с методологическите инструкции на ЕК е определена структурата на индикаторите за мониторинг (наблюдение), а именно:

⇒ **Индикатори за същност (контекст)** – осигуряват количествена информация за социално-икономическата ситуация и състоянието на околната среда и могат да представят осъзнати нужди като измерими стойности.

⇒ **Индикатори за продукт** – определят какво произвежда/доставя програмата. Продуктовите индикатори произтичат от оперативните цели на ОП. Продуктите се описват най-вече с физически измерители. В програмата, продуктовите индикатори са формулирани на ниво операции (а не на ниво приоритет), защото на ниво операция се дефинират ясни дейности и оперативни цели. Продуктът на една дейност е крайното състояние на доставките след изпълнението на дейността.

⇒ **Индикатори за резултат**– определят непосредственото постижение на бенефициента (крайният потребител) от програмата. Те са директен резултат от доставянето на продукта.

⇒ **Индикатори за въздействие (наричани още индикатори за помяна)**– определят общите цели на програмата. Общите цели са целите, които описват защо е важна програмата за заинтересованите партньори и страни. Тези общи цели са свързани с нуждите или проблемите на тези заинтересовани страни. Не се очаква индикаторите за

въздействие да дадат моментални резултати или да дадат резултати докато се изпълнява програмата.

Индикаторите се характеризират с базова стойност и целева стойност.

За извършване на оценката, Консултантът ще вземе за основа определената в ОП система от индикатори.

По отношение на постигнатите индикатори за операциите, включени в област на интервенция 5.1. на ОПРЧР 2007-2013г. ще бъдат взети предвид резултатите в Окончателния доклад за изпълнението на ОПРЧР 2007- 2013.

Индикатор	Мерна единица	База	Постигнат резултат	Целева стойност
			2007-2015	2015
Индикатор 1.1: Брой новосъздадени предприятия в сферата на социалната икономика (И)	брой	-	81	150
Индикатор 1.2: Брой лица, започнали работа в сектора на социалната икономика (Р)	брой	-	7789	2 000
Индикатор 2.1: Брой подкрепени съществуващи форми на предприятия в сферата на социалната икономика (И)	брой	-	169	180
Индикатор 2.2: Брой лица, преминали от сектора на социалната икономика към реалния пазар на труда, вследствие на предоставени интегрирани социални услуги (Р)	брой/ дял	-	1231	8% от започналите работа в сектора на социалната икономика

За индикаторите по операция BG05M9OP001-2.010 «Развитие на социалното предприемачество" ще се проследи напредъкът, тъй като изпълнението на административните договори, сключени по операцията, все още не е приключило.

Схема	Брой договори към месец октомври 2019 г.		Бюджет (договорени средства)
	Сключени	Прекратени	
BG05M9OP001-2.010 "Развитие на социалното предприемачество"	243	10	51 234 538,91 лв.

По отношение на отпуснатите кредити също ще бъде проследен напредъкът, тъй като те са на много ранен етап от изпълнение.

Социално-икономически данни. Социално-икономическият анализ на данните ще бъде използван за количествено измерване на степента на постигане на целите на област на интервенция 5.1. на ОПРЧР 2007-2013г. и ИП 4 н ПО 2 на ОПРЧР 2014-2020. Той включва анализ на индикатори или матрици в ключови области от социално-икономическата среда, свързани с изпълнението на операциите като например следните елементи: брутен ефект върху коефициента на заетост, социално включване, демографски тенденции, икономическа активност и участието на пазара на труда, както и информация от физическо наблюдение и преглед на определената извадка от договори за безвъзмездна финансова помощ (БФП)/ административни договори.

Данните, получени от социално-икономическия анализ, ще бъдат използвани за измерване на постигнатия резултат по отношение на постигане на целите на приоритетните оси / инвестиционен приоритет, както и приносът на изпълнените интервенции към цялостната

политика в сектора на социалната икономика. Този анализ ще спомогне за проследяване на изпълнението на заложените цели при изготвянето на ОП в давата програмни периода и ще позволи на Консултанта да установи подобренията или да очертае проблемите, които са възникнали в резултат на изпълнението на отделните операциите. Този тип събиране на данни ще залегне и в основата на анализа и оценката на адекватността на ново осъществяване на дейностите по развитие на сектора на социалната икономика.

Дълбочинни интервюта

Дълбочинните интервюта ще бъдат използвани за набиране на качествена информация. За нуждите на интервютата ще бъдат разработени специални въпросници Интервюто е широко използван *интерактивен* социологически метод от рода на *качествените* методи, който при определени условия за структурирането и провеждането на интервюто може да доведе до количествени и дори статистически значими резултати. Той е основен вид интерактивен метод на оценка, при който се влиза в пряко взаимодействие с обекта на оценяване.

Освен чисто информативната си стойност използването на този метод допринася за създаването на атмосфера на взаимно доверие, което е от съществено значение както за провеждането на самата оценка, така и за възприемането на резултатите от нея.

Целта на интервюто е да се добие допълнителна задълбочена информация, до която е невъзможно да се достигне чрез документалния анализ на официалните източници. Този метод е особено важен при провеждането на външна оценка, доколкото оценяващите експерти са затруднени в достъпа си до неформалната или неофициалната информация, която им позволява по-добре да отчетат контекста и спецификата на отделните случаи. Поради своя личностен и интерактивен характер интервютата позволяват трансфер на недостигащата експертиза и информация между субекта и обекта на оценъчния процес. Наред с това интервюто позволява да се тестват някои предварителни хипотези, да се отхвърлят умозрителни варианти, които могат да възникнат ако оценителят се основава единствено на официалната документация. Друг важен момент е, че предварително структурираното интервю може да се променя в хода на провеждането си на основата на взаимодействието с интервюираните лица. Интервютата са източник и на формирането на мнения и идеи, които са съществени за резултатите от оценката.

В процеса на оценката методът на интервюто логически следва документалния анализ и предшества изработването на анкетни карти. Това е така, защото въпросите на интервюто се определят в общи линии на основата на първоначалното запознаване с обекта на оценка чрез документалния анализ и на формираните на тази основа първични хипотези.

По своя характер интервютата биват *структурирани, полу-структурирани* и *ситуационни.*

Планираме да използваме *полу-структурирани* интервюта. Тези интервюта включват употребата на предварително дефинирани въпроси и силно стандартизирани техники за записване. Интервюиращият следва съответната процедура, задавайки въпроси по формуляр и по предварително уточнен ред.

След като бъдат определени необходимите за изясняване области, въпросите за интервюто с представителите на заинтересованите страни ще бъдат структурирани и задавани на всички интервюирани от съответната група. При провеждане на интервютата за отделните групи респонденти ще бъде разработен отделен, специфичен въпросник за целта. Структурираните въпросници и ръководствата за групови дискусии и дълбочинни интервюта ще бъдат съгласувани с възложителя преди старта на прилагането на този метод.

Процесът на провеждане на дълбочинни интервюта преминава през следните стъпки:

1. *Планиране*

- Определяне на заинтересованите страни, които ще бъдат включени.
- Определяне на каква информация е необходима и от кого.
- Изготвяне на списък на заинтересованите страни, които да бъдат интервюирани

2. *Изработване на инструменти*

- Разработване на гайд за дълбочинно интервю- за всяка група респонденти ще бъде разработен отделен, специфичен въпросник. Структурираните въпросници/ гайдове за дълбочинни интервюта ще бъдат съгласувани с Възложителя преди старта на прилагането на този метод. (това са инструкциите, които са следвани за всяко интервю, за да се осигури последователност между интервютата и по този начин да увеличат надеждността на констатациите.
- Разработване на ръководство за интервю, в което са изброени въпросите или проблемите, които трябва да бъдат проучени по време на интервю. Полу-структурираните въпросници за дълбочинни интервюта ще бъдат съгласувани с Възложителя преди старта на прилагането на този метод.

3. *Обучение на интервюери*

Преди старта на дълбочинните изследователските екипи се инструктират подробно за провеждането на изследването. Обръща се специално внимание по какъв начин да осъществяват контакт с респондентите.

4. *Събиране на данни / провеждане на интервюта*

Методът за събиране на информация чрез персонални интервюта обикновено се провежда в структуриран вид. Тези интервюта включват употребата на предварително дефинирани въпроси и силно стандартизирани техники за записване. Интервюиращият следва съответната процедура, задавайки въпроси по формуляр и по предварително уточнен ред.

След като бъдат определени необходимите за изясняване области, въпросите за интервюто с представителите на всяка една от целевите групи ще бъдат структурирани и задавани на всички интервюирани от съответната група.

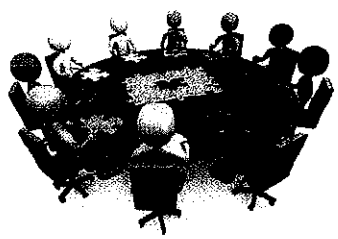
При провеждане на проучванията ще бъдат следвани и всички изисквания и добри практики, възприети съгласно Етичния кодекс на Българската социологическа асоциация и Кодекса за провеждане на изследвания на ESOMAR.

5. *Анализ на събраната информация*

- Събраната при провеждане на дълбочинните интервюта информация се анализира чрез качествени методи за анализ. Анализът следва основните теми, заложени в дълбочинните интервюта и е пряко свързан с оценителните въпроси и целите на оценката. Чрез този метод оценителният екип ще подкрепи с доказателства основните тези на оценката и направените заключения, изводи и препоръки.

Индивидуалните интервюта ще се използват при подготовка на специфични методологии и сверяване на данните на всички аналитични и оценъчни задачи.

На етап подготовка на офертата планираме да бъат проведени серии от срещи и интервюта с експерти на УО на ОПРЧР, представители на МТСП, МИ, АСП, АХУ, АЗ, ИА ГИТ, ИАМСП МФ, МК, МОН и др., областните и общински администрации, СиС Кредит АД, Микрофонд АД и Първа инвестиционна банка АД. Конкретна информация за броя на интервютата, които сме предвидили, е представена в раздел IV. Описание на необходимите данни.

Фокус групи. Фокус групата е неформално интервю или модерирана дискусия с малка група от хора, избрани за проучването на определена тема.

Фокус групите по отношение на оценката ще бъдат използвани за извличане на нагласи, мнения и идеи по отношение на реализирания напредък и възникналите проблеми при изпълнението на операциите, финансирани по ОПРЧР 2007-2013, област на интервенция 5.1, операция BG05M9OP001-2.010 "Развитие на социалното

предприемачество“ от ПО 2 на ОПРЧР 2014-2020 г. и при предоставянето на микрокредитиране.

Фокус групата дава възможност за задълбочено разглеждане и аргументиране на темата, като предоставя и също така възможност за обмяна на идеи между участниците. Груповата дискусия е особено полезна, когато се търси мнението на специфични групи от хора, подбрани по определен обединяващ ги критерий.

Фокус групата дава възможност да се събере информация относно мненията и оценките по дадена тема на повече от един респонденти едновременно (до 10 човека в рамките на 2 часа)

Груповите дискусии (фокус групи) представляват метод, при който се събира и обменя качествена информация и мнения от еднородна група участници (8-10 човека) в неформална обстановка. Провежда се от опитен водещ като еднократна дискусия по предварително избрана тема. Подобно на индивидуалните интервюта, фокус групата дава възможност за задълбочено разглеждане на ключовите проблеми, като предоставя и също така възможност за обмяна на идеи между участниците. Фокус групата може да бъде особено полезна, когато се търси мнението на специфични групи от хора, подбрани по определен обединяващ ги критерии.

Изследователският екип ще определи набор от въпроси или списък с области, които ще бъдат обхванати. Независимо, че обсъждането в групите протича гъвкаво и неформално, е важно да се установи структура, която да гарантира покриването на съществените области и избягването на отклонения и странични въпроси. При наличие на повече от една фокус-групи, това осигурява съгласуваност и еднаква база за сравнение на резултатите.

Опитът показва, че колкото по-еднороден е съставът (по пол, възраст, социален статус, друг признак), толкова по-лесно е за участниците в нея да комуникират ефективно. Ще бъде определен опитен водещ за обсъждането, който ще ръководи групите без да излага собствена позиция и който ще осигури възможност за всеки един от участниците да изкаже мнението си.

Организационните детайли при провеждане на фокус групи също са също много важни, напр. даването на точни указания или карта за мястото на срещата, предварително обявяване на продължителността на дискусията и кафе паузите, информация за следващи стъпки, др. Подходящо е писмото-покана за участие да бъде последвано от телефонно обаждане с цел личен контакт, разясняване на целите на дискусията и потвърждаване на участието. Потвърдилите участници задължително трябва да бъдат прозвънени и с напомнящо обаждане в деня преди провеждането на фокус-групата.

Дискусията обикновено започва с лесен, общ въпрос, с цел снижаване на напрежението и „разтопяване на ледовете“ в групата. В началото на дискусията също така участниците получават разяснения за начина на работа, тяхната роля, какво се очаква от тях. Възможно е сесиите да бъдат записани, което позволява по-задълбочен последващ анализ. Воденето на записки също е важно, тъй като употребата на нагледни материали, например, е трудно да бъде записана на касета.

Процесът на провеждане на фокус група преминава през следните стъпки

1. Определяне на целта на проучването

Както при всяко изследване, първият етап в провеждането на фокус група за качество е да се определи целта на проучването. Това е от решаващо значение, тъй като определя как всички следващи дейности ще продължат.

2. Изработване на инструментариум

За провеждане на фокус група се изготвя сценарий, който включва ключовите теми, които трябва да бъдат засегнати по време на дискусията

3. Подбор на участници

За рекрутиране на участниците във фокус групите се определят ясни критерии. Всеки от участниците трябва да бъде поканен устно след предварително попълнен скрининг въпросник, а при желание на участника – и писмено (в случай че предостави e-mail адреса). В деня преди

провеждането на дискусията отново се провежда разговор за подсещане и потвърждаване на предварителната уговорка.

Оптималният брой на участници в една фокус група е между 8-10 човека.

4. Провеждане на фокус групата

За провеждането на фокус групата се определя опитен модератор, който да ръководи групите без да излага собствена позиция и който да осигури възможност за всеки един от участниците да изкаже мнението си. Дискусията протича в рамките на 1 час и 30 минути или максимум 2 часа. Дискусия се провежда по предварително очертан кръг от въпроси съгласно темата на проучването и задачите на изследването.

Дискусията обикновено започва с лесен, общ въпрос, с цел снижаване на напрежението и „разтопяване на ледовете" в групата. След това дискусията преминава през отделните теми до окончателното им изчерпване.

5. Анализ на събраната информация

Анализът на събраната информация следва основните теми, които са заложени в гайда за провеждане на групови дискусии. Извличането на информация става на база на степента й на релевантност към въпросите на оценката, формулираните оценителни тези, направените на тази база изводи и препоръки.

Конкретна информация за броя на фокус групите и участниците в тях, които сме предвидили, е представена в раздел IV. Описание на необходимите данни

За целите на прилагането на методологията ще бъде разработен единен инструментариум – гайдове за фокус групи и дълбочинни интервюта. Всяка от частите на гайдовете ще включва теми и въпроси по:

- ✓ Отделните оценителни въпроси;
- ✓ Ключовите въпроси на оценката;
- ✓ Критериите за оценка;
- ✓ Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети.

Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети. Анкетните проучвания са свързани с разработването на структурирани въпросници за избрана група, която може да бъде определена като представителна. Анкетата като метод ще даде възможност на Оценителя да събере повече данни, но в една по-стандартизирана форма от това, което би било възможно чрез провеждане на интервюта. Този подход ще осигури по-голяма база данни, достатъчни за статистически описателни цели, за да се потвърди разбирането за аналитичните въпроси.

Анкетните карти ще съдържат два типа въпроси: ***затворени*** и ***отворени***. Тяхното съдържание до голяма степен ще се определи от резултатите от прилагането на предишните два метода.

В зависимост от резултатите от предварителните обсъждания с Възложителя и в зависимост от потребностите на индивидуалната оценка на всеки ключов въпрос изследванията могат да се провеждат под различна форма:

- ✓ *Документална форма* - ответникът попълва въпросник и го изпраща обратно на провеждащия проучването;
- ✓ *Проучване лице в лице* - провеждащият изследването задава въпроси и попълва въпросника от името на ответника;
- ✓ *Телефонни проучвания* – провеждащият проучването се обажда по телефона на избраната извадка от изследваните групи и задава въпроси по телефона;
- ✓ *Онлайн проучвания* - респондентите са поканени да попълнят въпросниците онлайн.

Проучванията ще служат за изследване на мненията на представителите на целевите групи по отношение на изследователските въпроси, за анализиране на познаването на правилата и приложението им за качественото изпълнение на проектите, разделението на функциите и отговорностите, както и за изследването на добри практики при управлението и изпълнението на проекти.

Този метод дава възможност за структурирана количествена информация, която ясно очертава нагласите на изследваната група. По този начин, събраната чрез дълбочинните интервюта и фокус групите информация ще бъде допълнена чрез структурирани количествени интервюта.

Процесът на провеждане на онлайн количествено проучване преминава през следните стъпки:

1. Планиране

- Определяне на заинтересованите страни, които ще бъдат включени;
- Определяне на извадката.

2. Изработване на инструментариум

- Изготвяне на **стандартизиран въпросник;**
- Програмиране на въпросника в среда, подходяща за провеждане на онлайн изследвания: Въпросникът ще бъде програмиран от наши експерти в специален сървър, който гарантира защитеност на средата от външен достъп при спазване на изискванията за сигурност на информацията.

3. Пилотно тестване

Преди провеждане на същинското проучване разработените въпросници ще бъдат тествани върху малка извадка от целевата група, за да се провери адекватността на разработените въпроси, степента, в която те изчерпват мненията и гледните точки на целевата група, както и прецизността на формулировките и др. При необходимост, след провеждане на пилотните интервюта, въпросниците могат да претърпят корекция, след което ще бъдат предоставени отново за одобрение от страна на Възложителя.

4. *Събиране на данни*

Процесът на интервюиране ще бъде напълно съобразен с предложения метод за събиране на информация. След като бъде изготвена извадката от фирми и одобрен въпросникът, ще стартира подготовката на онлайн модула за провеждане на изследването. Това включва следните стъпки:

- **Програмиране на въпросника в среда, подходяща за провеждане на онлайн изследвания:** Въпросникът ще бъде програмиран от наши експерти в специален сървър, който гарантира защитеност на средата от външен достъп при спазване на изискванията за сигурност на информацията.
- **Изпращане на въпросниците до лицата, попаднали в извадката:** първоначалната извадка ще бъде поканена да попълни въпросниците. В зависимост от постигнатата възвръщаемост неотговорилите ще бъдат търсени по телефон и поканени отново да попълнят въпросниците, а в случай, че проявят предпочитание към попълване на хартиен въпросник, такъв ще им бъде предоставен от полевите сътрудници.
- **В процеса на интервюиране ще бъде осъществяван контакт с подлежащите на интервюиране лица в следната последователност:** 1/ първоначално изпращане на онлайн въпросника с покана за попълването му; 2/ напомняне за изследването три дни след първото изпращане; 3/ второ напомняне на шестия ден след първоначалното изпращане на линка с въпросника; 4/ осъществяване на телефонен контакт с неотговорилите с цел насочване на вниманието им към изследването и уточняване на предпочитан начин за попълване на въпросника; 5/ изпращане на въпросниците на хартиен носител на изразилите предпочитание към този начин на участие в изследването и на всички неотговорили след осъществените телефонни контакти.

Контрол на работата: в подготвителната фаза и при работата на терен

Контрол на качеството ще бъде проведен на всички фази и етапи от изпълнението на изследването: при подготовката на извадката и съответствието й с базовите характеристики и показатели на генералната съвкупност, при изготвяне на въпросника и съответствието му с целите на изследването и изискванията на Възложителя, при осъществяване на теренната работа и обработката на данните.

Попълнените въпросници подлежат на **логически оглед** – проверка за липсващи стойности, очевидни грешки и други. Въпросниците, преминали този етап, се предоставят на екипа **за кодиране**, който слага числови стойности на всички отговори в отворените въпроси (ако няма отворени въпроси в картата, този етап се пропуска).

Масивът се прехвърля в софтуер за статистическа обработка. Файлът с данни преминава **повторен логически оглед**, който включва изработка на процентни разпределения за откриване на грешно въведени стойности или етикети, изработка на кростаблици за откриване на драстични логически противоречия и други. Тези грешки се изчистват след проверка в оригиналния източник. След тази процедура файлът е готов да премине към следващия етап на обработка за целите на анализа.

Събраната информация ще бъде въведена и обработена посредством статистически методи и процедури. За целта ще бъде използван специализиран статистически софтуер.

Целеви групи на проучването и методи на формиране на извадки

Целеви групи на проучването ще бъдат:

1) **бенефициентите на ОПРЧР 2007-2013 (област на интервенция 5.1.) и целеви групите на операциите по област на интервенция 5.1. на ОПРЧР 2007-2013.**

По данни на УО на ОПРЧР бенефициентите по операциите по ОП 5.1. на ОПРЧР 2007-2013 са общо **250**, от които 81 са новосъздадени и 169 съществуващи.

Целевите групи (лица, започнали работа в сектора на социалната икономика в рамките на област на интервенция 5.1. на ОПРЧР 2007-2013 – **7 789,** по данни на ОПРЧР за постигната стойност на индикатора

Бенефициенти

С оглед провеждането на представително извадково изследване сред бенефициентите по операциите по ОП 5.1. на ОПРЧР 2007-2013, е необходимо от генерална съвкупност с обем 250 бенефициента да се излъчи, първоначално, случайна извадка от 70 бенефициента, което ще осигури 10% максимална грешка при гаранционна вероятност 95%. Тъй като се очаква висока норма на откази (около 50%), е необходимо да се предвиди двоен размер на извадката, тоест 140 случайно избрани бенефициента по тази ОП.

Участници

Относно лицата, започнали работа в сектора на социалната икономика в рамките на на операциите по област на интервенция 5.1., при генерална съвкупност с обем 7789 лица, е необходимо да се излъчи случайна извадка от 370 лица, което ще гарантира резултатите с максимална грешка 5%, при гаранционна вероятност 95%. Поради очаквана ниска норма на отговаряемост (около 50%) е нужно да се предвиди приблизително двоен размер на извадката, възлизащ на 740 случайно избрани лица.

2) **Бенефициентите на BG05M9OP001-2.010 на ОПРЧР 2014-2020 г. и целеви групите на операция BG05M9OP001-2.010.**

Поради факта, че за съвкупността от бенефициенти по операция BG05M9OP001-2.010 на ОПРЧР 2014-2020 г. се разполага с допълнителна информация, провеждането на представително изследване, е логично да бъде базирано на излъчването на случайна извадка от определен брой бенефициенти, стратифицирана по допълнителен критерий, като например

брой на неактивните или безработни участници. При генерална съвкупност от 243 бенефициента, разпределена в 4 страти, при 10% максимална грешка и 95% гаранционна вероятност, е необходимо да се излъчи случайна извадка от 70 бенефициента, разпределена пропорционално по страти, както следва:

Таблица 12 Разпределение на единиците по страти

Страта (брой участници)	Брой единици (бенефициенти) в генералната съвкупност	Брой единици (бенефициенти) в извадката
От 0 до 9	78	22
От 10 до 19	84	24
От 20 до 29	37	11
30 и повече	44	13
ОБЩО:	**243**	**70**

Източник: *ИСУН*

За да бъде постигнат горепосоченият брой анкети с бенефициенти по страти, трябва да се предвиди приблизително двоен размер на извадката, поради очаквания нисък процент на отговаряемост (около 50%). Следователно, случайно излъчените бенефициенти трябва да бъдат 140 на брой, пропорционално разпределени по горепосочените страти.

2.2. Участници

Общият брой на лицата (обемът на генералната съвкупност), започнали работа в сектора на социалната икономика в рамките на операция BG05M9OP001-2.010, е 3940 лица (*по данни на ИСУН*). За да се проведе представително изследване с тази съвкупност, при максимална стохастична грешка 5% и 95% гаранционна вероятност, е необходимо да се излъчи случайна извадка от 350 лица, стратифицирана пропорционално на броя на единиците в генералната съвкупност по пол (мъж/жена) и възраст (18-34/35-49/50+ години). Очакваната висока степен на неотговаряемост от приблизително 50% поражда необходимостта от удвояването на първоначалния размер на извадката, което води до нуждата от излъчване на извадка от 700 лица, разпределени пропорционално в горепосочените страти.

Методологията за количествените проучвания ще следва всички професионални стандарти за реализация на количествени извадкови проучвания, които да гарантират едновременно представителност на данните за целевите групи и надеждност на получените резултати.

Представителността ще се гарантира посредством методологията на извадката, която ще се основава на получените бази данни за социално-демографските характеристики на лицата от целевите групи и ще гарантира възпроизводството на тези характеристики в двете извадки.

Надеждността ще се гарантира от заложените във въпросника емпирични индикатори, прецизната им операционализация във формулировката на въпросите и опциите на отговорите, както и от спазването на всички правила при осъществяването на проучването на терен.

Казуси (Проучване на случаите (Case study). Този метод се основава на задълбочено проучване на избран(и) случай/казус като се разглеждат много различни страни и съответно изисква сравнително голям разход на ресурси.

Казусите са много богати на информация – изграждат много подробно разбиране на комплексни реални взаимодействия. Те изследват хипотези, които могат да се пренесат и в бъдеще. Този метод ще се използва за анализ на въздействието на операциите, включени в област на интервенция 5.1., като се разбере естеството на процесите.

Казусите са дискриптивен метод – те добавят реализъм в оценката. Казусите се проектират с натрупване, за да могат да отговорят на оценителните въпроси.

Казусите се използват широко в оценката, защото предоставят валидна информация за оценка на програмата и разпространение на знания. Този метод използва процедура за подбор на обектите на изследване и все по-често замества използването на широкомащабни количествени изследвания.

Казусите са ценни, защото идентифицират ефекта от програмата, като развиват заключения на базата на причинно-следствени връзки. Тези заключения могат да бъдат подкрепени с информация от различни казуси.

Те са полезни не само, за да се открият и опишат очакваните резултати и ефекти, но също и за неочакваните. Този подход е по-неподходящ за идентифициране на причинно-следствени връзки, но може да демонстрира такива, ако те съществуват.

Прилагането на този метод включва:

- Системен преглед на един (или няколко) казус(и);
- Извличане и анализиране на информация от тях;
- Формулиране на изводи и препоръки;
- Докладване на резултатите, или изработване на доклад за избраните добри практики, описание на техния потенциал и възможните начини за прилагането им в бъдеще.

На този етап няма да се ограничим с фиксиран брой случаи, които ще бъдат разгледани. Критериите за подбор ще бъдат конкретизирани след приключване на документалния преглед, но могат да включват успешен/неуспешен проект, достъпност до бенефициентите или др..

За избраните проекти ще бъде прегледана пълната документация, ще бъдат направени интервюта с бенефициента/ социалния предприемач и целевите групи .

Класифициране и кодиране на информацията

Класифициране и систематизиране на събраните данни

Първата стъпка при осъществяване на статистическа обработка на данни изисква тяхното **класифициране и систематизиране**. Това означава осъществяване на логически оглед на събраните първични и вторични данни. Тези процедури гарантират успешното реализиране на последващи статистически обработки и анализи, които от своя страна целят обезпечаване на цялостната оценка.

- На събраните от теренната фаза на проучването първични и вторични данни ще бъде проведен логически оглед за установяване на съответствие на данните, стойностите и форматите с индикаторите, които те следва да отразяват;
- Логическият оглед ще се осъществява от специално обучен екип, инструктиран да следи за спазването на предварително определените критерии, на които всички данни трябва да отговарят (съответствие на данните със съответните индикатори);

Обработка на базите данни

Систематизираната в единна база данни информация ще бъде обработена посредством специализирани софтуери за статистическа обработка на бази данни (Microsoft Excel, SPSS). Посредством тях за целите на анализа ще бъдат изготвени/изчислени:

- **Едномерни статистически разпределения**, които дават обобщена статистическа информация за разпределенията по всеки отделен признак/индикатор;
- **Двумерни статистически разпределения**, които дават обобщена статистическа информация чрез кросиране на различни признаци/индикатори;
- **Средна аритметична –** дава информация за средната стойност на дадена променлива;

- **Медиана** – вид позиционна средна, която дава информация за стойността на съответната променлива, която се намира по средата при подреждане на стойностите по възходящ или низходящ ред;
- **Мода** – обозначава най-често срещаното значение на променливата;
- **Стандартно отклонение** – измерва разсейването/отклонението от средната стойност;
- **Минимални и максимални стойности** по дадени променливи;
- **Кумулативни честоти/проценти** или честоти/дялове с натрупване, отразяващи абсолютен брой или относителен дял (%)

Ще бъдат приложени и други статистически методи и показатели в зависимост от типовете данни и индикатори (напр. асиметрия, ексцес за измерване и сравнение на разпределения и т.н.).

Гарантиране качеството на анализа на генерираната информация

За гарантиране качеството на анализа на генерираната информация, ще бъдат приложени поредица от методи и инструменти, както преди и по време на реализирането на фокус групите и дълбочинните интервюта, така и при самия процес на анализ. На първо място, информацията ще бъде систематизирана и подредена в подходящ за анализ вид като:

- Фокус групите и дълбочинните интервюта ще бъдат записани на висококачествени аудионосители, което ще позволи многократно прослушване по време на анализа, както и за последващ контрол;
- За нуждите на анализа (както и за последващ контрол), дискусиите и интервютата ще бъдат систематизирани под формата на ключови записки и бележки, въведени на електронен файл в писмен вид. Те ще бъдат ползвани по време на самия анализ, като наличието на пълен аудио запис ще позволява извършване на необходим контрол, проверка и корекция по всяко време;
- На второ място, генерираната информация ще бъде систематизирана и подредена в подходящ за анализ вид в съответствие с основните изследователски теми;
- Макар фокус групите и дълбочинните интервюта, като качествени методи, да не предполагат представителност, това само по себе си не изключва използването и включването на индикатори, характерни за количествените методики и позволяващи статистическа обработка. Доколкото сред индикаторите могат да бъдат включени и такива, набраната информация от този тип ще бъде:
    - Подложена на предварителен логически оглед за установяване на съответствие на данните, стойностите и форматите с индикаторите, които те следва да отразяват;
    - Въведена и систематизирана в единна база данни;
    - Обработена посредством специализирани софтуери за статистическа обработка на бази данни (Microsoft Excel, SPSS).
    - Изготвени едномерни статистически разпределения, които дават обобщена статистическа информация за разпределенията по всеки отделен признак/индикатор;

При анализа на данните, събрани посредством проведените фокус групи и дълбочинни интервюта, ще бъде интегрирана методология за анализ на качествени данни, която предполага прилагането на следната комбинация от инструменти, описана в тяхната последователност:

- Предварително систематизиране на информацията по теми;
- Реконструиране на връзките между отделните теми;
- Идентифициране на основните актьори и тези, както и свързаните с тях аргументи;
- Групиране на тезите и аргументите в общи/сходни модели и тенденции;

- Анализиране на данните, откроявайки идентифицираните общи/сходни модели и тенденции, както и аргументите, по отношение на които се формират различни позиции

4. **Методи, техники и инструменти за анализ на на събраната документална, количествена и качествена информация**

Методите, които ще се използват за аналитичните дейности ще се базаират на подхода за оценка, базирана на теория на промяната. Оценката, базирана на теорията може да осигури информация за това защо нещата работят или не и при какви обстоятелства. Основният фокус не е "как биха били нещата без", а по-скоро теория на промяната ("осъществиха ли се нещата според очакванията, за да постигнат желаната промяна "). По-подробно описание на подхода сме направили в изложението по-горе.

Методи, техники и инструменти за анализ на събраните данни включват:

- Анализ на логиката на интервенция;
- Оценка на процесите на изпълнение, включително оценка на резултатите;
- Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението;
- Икономическа оценка/оценка разходи-ползи;
- Анализ на индикаторите;
- Социално-икономически анализ;
- Анализ на приноса;
- Анализ на несъответствията;
- Анализ на непланираните ефекти;
- Качествен анализ;
- Сравнителен анализ (бенчмаркинг);
- Статистически и математически методи (вкл. Факторен анализ);
- Експертни панели и експертен анализ.

Описание на методите:

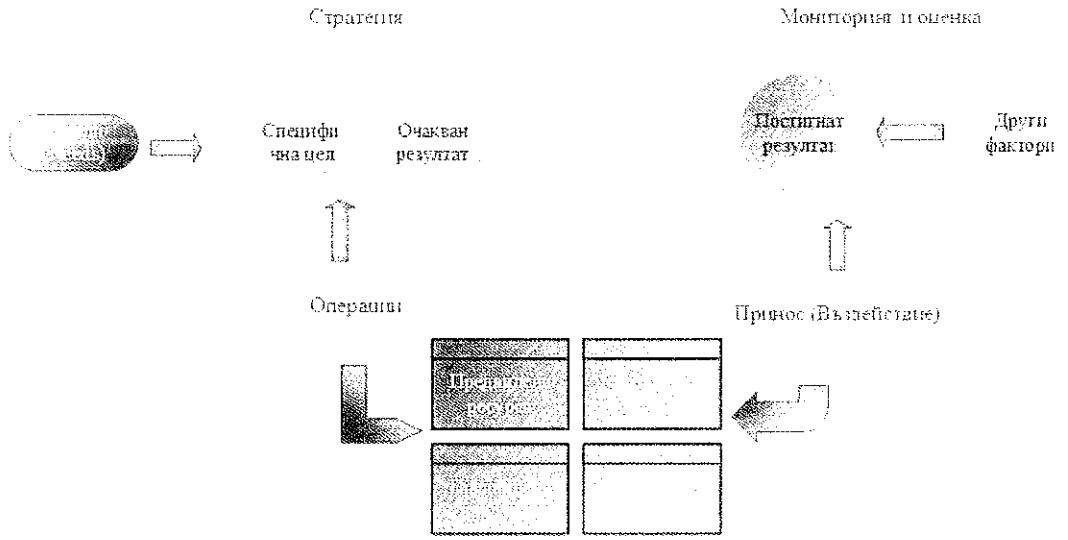
Анализ на логиката на интервенцията

Анализът на логиката на интервенцията е метод за проследяване на процеси, който се използва в оценката на вътрешната и външната съгласуваност на определена програма или проект. Анализът служи за проследяването на развитието на програмата/проекта от етапа на идентифициране на нуждите, през определянето на ресурсите и дизайна на дейностите, до постигането на крайните продукти и резултати. Този метод включва логическо моделиране, което подпомага идентифицирането на причинно-следствените връзки между нуждите, ресурсите, дейностите, продуктите и резултатите при изпълнението на програми/проекти. Анализът на логиката на интервенция е полезен при идентификацията на недостатъци в обосновката на определена програма/проект. Като цяло, анализът на логиката на интервенция се използва като инструмент за оценка на стратегическото планиране, но също така има възможност да даде ценни заключения и по отношение на ефективността на изследваната програма/операции/ проект. Обикновено, методът включва и изготвянето на графично изображение на отделните компоненти на интервенцията, което се използва за обясняване на взаимовръзките между тях. По този начин се улеснява оценката на вътрешната съгласуваност на програмата или проекта, докато външната съгласуваност се оценява с помощта на таблици на съответствието, които акцентират върху връзките на програмата или проекта с ключови стратегически или нормативни документи.

В резултат на идентифицирането на слабите страни на Логиката на интервенция за периода 2007-2013 г., за следващия програмен период 2014-2020 г. ЕК разработва друг модел. Отправна точка и на този модел са съществуващите нужди, върху които следва да се базира стратегията.

Основните елементи на стратегията са целите на дадена програма (инвестиционни приоритети, съгласно новите Регламенти на ЕК) и съответните очаквани резултати. В съответствие с избраните цели и резултати се подбират конкретни операции, за които са предвидени ресурси и от тях се очаква да доведат до постигането на определени продукти, както е показано на графиката по-долу

Фиг. 5 Логика на интервенцията 2014-2020

Адаптирана от ЕК, 2014[23]

Следващите елементи преминават отвъд рамките на стратегията на дадена програма. Те включват действително усвоените средства за операциите, както и реално постигнатите продукти. Именно следващата стъпка е отличителен белег на новата Логика на интервенция. За постигнатите резултати не се смята автоматично, че се дължат на изпълнените операции. Приносът на програмата следва да се установи чрез извършването на допълнителни оценки, като се приема фактът, че върху постигането на резултатите положително или отрицателно влияние имат и външни фактори, включително други политики/програми[24]. В тази връзка, концепцията за „въздействие" не присъства в новия модел като трети ефект от изпълнението на програмите (след продуктите и резултатите) с най-високо ниво на абстракция.

Оценка на процесите на изпълнение, включително оценка на резултатите

При прилагането на този метод, оценяването ще се съсредоточи на първо място върху процеса на изпълнение и степента, в която целите на отделните операции / процедури са постигнати. В рамките на тази оценка, оценъчният екип ще отговори на въпроса за степента, до която наблюдаваните промени наистина могат да бъдат приписани на извършените действия (или други фактори са повлияли положително или отрицателно) и до каква степен целите са постигнати в резултат от изпълнението на дейностите от операциите. Оценяването се съсредоточава върху постигането на заявените цели и върху причинни връзки между факторите, като се стреми да обясни тези причинни връзки. Прилагайки този критерий към модела на промяната, оценителният екип ще се концентрира както върху отделните компоненти на модела, така и върху взаимоотношенията между тях. Всъщност, постигането на целта ще се проверява на различни нива: на ниво резултат, ниво последствия (преките ефекти)

[23] EC, 2014. Guidance Document on Monitoring and Evaluation – ERDF and Cohesion fund. Concepts and recommendations. DG REGIO, January 2014.
[24] McLaughlin, J. and Gretchen Jordan1999. Logic Models: A Tool for Telling Your Program's Performance Story. Evaluation and Program Planning, Volume 22, Number 1, February 1999

и на ниво въздействие (косвени ефекти). Оценителният екип ще анализира степента на постигане на оперативните цели (резултат), така и стратегическите цели (преки и косвени ефекти). Тази разлика между постигане на оперативните цели и постигане на стратегическите цели е от значение, тъй като оперативните цели (резултат) могат да бъдат по-пряко свързани с функционирането и управлението на обществените органи. Правителствата могат само косвено да направляват ефектите, тъй като факторите на контекста също могат да влияят на обществения ефект. Оценяването на постигането на целите зависи от резултата и /или измерването на ефекта (наблюдение). За да се извърши оценяване по критерия за постигане на целите, са важни три елемента:

- ясни и измерими цели (SMART цели);
- събиране на данни за резултати и/или ефекти, които ще бъдат събрани в процеса на изпълнение на оценката от оценителния екип;
- сравняване с избрана мярка за постигане на цели, отново елемент от работата на оценителния екип.

Наличието на SMART цели е важна, но на практика често проблематична предпоставка за оценяване. SMART е съкращение за конкретни, измерими, съгласувани, реалистични и срочни цели. По-специално, често проблематични са характеристиките на целите като измерими и срочни. Целите обикновено са формулирани доста неясно и не винаги им се приписват ясни времеви хоризонти.

Събирането на данни ще бъде организирано чрез различни източници в зависимост от вида на разглежданите резултати и ефекти. Екипът ще използва една от следните ситуации, в зависимост от наличните данни и възможностите за събиране на данни за нужните индикатори в процеса на изпълнение. В зависимост от наличните данни ще бъдат разгледани следните три ситуации, от които ще бъде избран оптимален модел на оценка: – първоначалната ситуация (I) преди началото на изпълнението на операцията; – целевата или очаквана ситуация (E) след определен период на прилагане на операцията; – идеалната, т.е. най-оптималната ситуация (O). В зависимост от избраната база за сравняване (I, E или O) и отчитайки действително постигнатата и измерена ситуация (A), ще бъдат направени заключения за поне един от следните измерители: – Постигнатата промяната (A – I); – Разликата между очакваната и постигнатата ситуация (E – A); – Полученият дял от очакваната промяна (A – I) * 100 / (E – I); – Разликата между оптималната и постигната ситуация (O – A); – Разликата между полученото и очакваното развитие (E – A) * 100 / (E – I). При приложението на този метод ще бъде анализирана първична и вторична информация, събрана при документалния анализ и останалите изследователски методи, която е необходима, за да бъде даден отговор и направена оценка на изпълнението и постигане на целите.

Този тип оценка има за задача да анализира ефективността на операциите и да предложи подходящи мерки, с оглед на тяхното подобряване (ако се констатира такава необходимост). Чрез него се определя дали дейностите по програмата са изпълнени по предназначение и са довели до очакваните резултати.

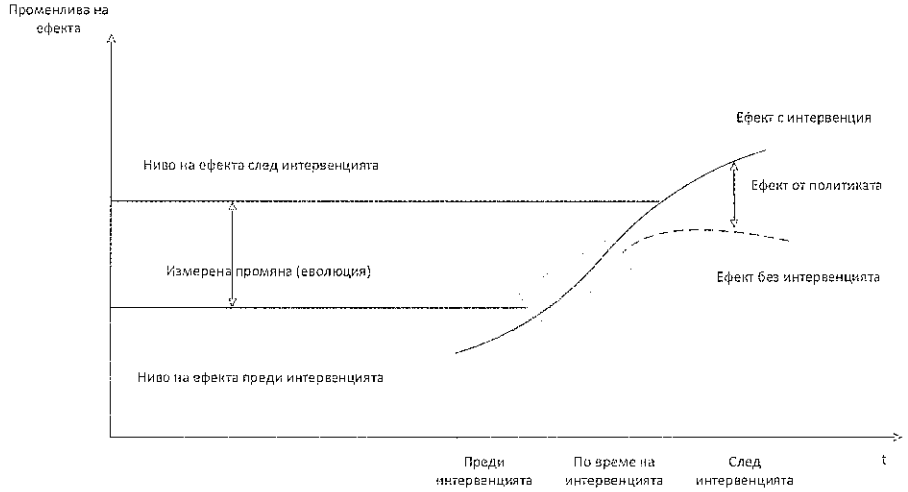
Оценката на процесите и изпълнението може да се провежда периодично през целия жизнен цикъл на интервенцията като се започне с преглед на дейностите и резултатите (продукти, цели, индикатори, въздействие) от логическия модел.

Предоставя възможност да бъде проследена програмата като търси отговор на въпросите „Кой/кои?“, „Какво?“, „Кога?“, „Къде?“, „Какви са пречките/улесненията при изпълнение на програмата? Методът ще има изключително голямо значение за разбиране на процесите свързани с програмирането, изпълнението и отчитането на операциите. Ето защо той ще има основна роля в анализа на ключовите въпроси от част ефективност.

Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението

Оценка на ефективността

Критерият за ефективност е в основата на оценката на изпълнението и отразява съществения въпрос, който стои пред създаващите политиките: до каква степен дадена политическа интервенция е допринесла за постигане на желаната промяна. От гледна точка на логическия модел, фокусът тогава е върху очакваната причинна динамика между резултатите и преките и косвени ефекти. Причинно-следствената връзка между причина А и следствие В предполага три условия. Първо, А следва хронологично да предхожда В. Второ, между А и В трябва да има взаимна връзка: това обикновено означава, че ако А се променя, В трябва също да се променя, независимо дали в правопропорционална или в обратно пропорционална връзка. Освен пряката връзка, трябва да се изследват и алтернативни обяснения, фактори на средата и др. Така, въпросът дали дадена политика е ефективна се отнася до въпроса дали интервенцията на политиката е постигнала нещо различно и дали е причина за наблюдаваното въздействие. Това сравнение между ситуация "с политика" (наличие на интервенция) и ситуация "без политика" е представено схематично на фигурата по-долу:

При приложението на този метод ще бъде анализирана първична и вторична информация, събрана при документалния анализ и останалите изследователски методи, която е необходима, за да бъде даден отговор и направена оценка на ефективността.

Анализ на ефикасността

Понятието за ефикасност се отнася до връзката между вложените ресурси (входящи) и дейности или услуги (резултат). Оценяването на критерия за ефикасност обикновено се осъществява от целите на подобрението или отчетността. Тъй като подобрението може да обхваща различни аспекти, повишаването на ефикасността се приема като подобрение. Може ли използването на ресурсите да бъде по-добре организирано, за да се създаде резултат, или изразходвани ли са ресурсите по икономичен начин при създаването на резултата? Аналогът на ефикасност е производителност. Ефикасност се отнася до количеството ресурс на входа, което е необходимо за получаване на единица резултат, а производителността е мярка, която показва колко продукция може да бъде получена на единица входящ ресурс. Ефикасността е променлива и следователно може да се увеличава или намалява.

Чрез този метод ще бъде извършена оценка на връзката между вложените ресурси, извършените дейности и резултатите от интервенциите.

Икономическа оценка/оценка разходи-ползи

През последните години доказателството за ефикасност и ефективност на разпределението на ресурсите придобива все по-голямо значение. Това води до нарастващото значение на икономическата оценка (вж. Drummond et al. 2005; Yates 2009). Този вид оценка отчита разходите. Възможни разходи в смисъл на отрицателни монетарни ефекти се вземат предвид при отчитане на резултатите. Независимо от това, икономическите оценки са недостатъчно представени в сравнение с конвенционалното представяне или измерване на въздействието

(Yates 2009). Въпрос, който често се обсъжда в контекста на икономическите оценки, дали и как трябва да се отчитат социалните въздействия (виж например Arrow et al. 2012; Moore et al. 2013).

През първата половина на 90-те години се наблюдава повишен интерес към подходите на социалното счетоводство. Отправната точка е т.нар. „Троен краен резултат" (Elkington 2004), който осигурява социално и екологично измерване на успеха, освен чисто финансовото такова. „Тройният краен резултат" или „устойчивото счетоводство" привличат все по-голямо внимание (вж. Грей и Милн 2004), терминът устойчивост се превръща в ключов. Специално въздействието върху операторите на преносни системи се определя чрез моделът на социалната възвръщаемост на инвестициите и ой е разработен от Ричмънд, допълва се с разширената декларация за добавена стойност, която отчита социалните и екологичните фактори (Mook et al. 2007).

Последната се прилага и сега (започнала е действие през първата половина на 2000-те години) и прилага по-интегрирани и стандартизирани подходи. Примери за това са Балансирана карта за оценка (виж Kaplan 2001), която е инструмент за измерване на ефективността и инициативата за глобално отчитане (GRI1), както и стандарт AA10002. Поради високата сложност и съпътстващите разходи последните два подхода са по-скоро подходящи за големи организации (вж. Gibbon and Dey 2011). Целта на GRI и AA1000 е да се оценят някои измерения на въздействието въз основа на показатели и да се докладва на част от заинтересованите страни, предимно - инвеститори.

Анализът на разходите и ползите е метод за оценка на нетното икономическо въздействие на даден проект. Целта на метода е да се определи дали даден проект е желателен от гледна точка на социалното благосъстояние, чрез пресмятане на сумата от икономическите разходи и ползи от проекта във времето. Методът се използва за измерване на икономическото въздействие на дадена интервенция/ проект.

Чрез този метод ще бъде извършена оценка на връзката между вложените ресурси, извършените дейности и резултатите от интервенциите.

Основно анализът на разходите и ползите се състои от три части:

- Идентифициране на контекста и техническите характеристики на проекта;
- Финансов анализ, който представлява отправна точка за анализа и който води анализа от гледна точка на частния инвеститор;
- Икономически анализ, който започва с финансов анализ, който служи за идентифициране на всички елементи на приходите и разходите и на относителните пазарни цени, прилага серия от корекции, които позволяват да се премине от гледна точка на частния инвеститор в полза на публичния оператор.

Според **Насоките на Европейската комисия за оценка на социално-икономическото развитие EVALSED**, силните и слабите страни на анализа на разходите и ползите са както следва:

Силни страни:

- дава възможност да се изрази мнение за икономическата и социалната полза на даден проект;
- насърчава практиката за идентифициране на икономическите ползи и разходи, дори когато те не са незабавно монетизиращи.

Слаби страни на анализа на разходите и ползите:

- не взема предвид преразпределителните ефекти (за тях може да се използва мултикритериен анализ);
- не взема предвид ефекта върху икономическата възвръщаемост на немонетизираните ползи или разходи;

Анализ на индикатори

Анализът на показатели е специфичен метод за оценка степента на постигане на поставените цели на политики, програми, интервенции. Анализът се базира върху система от индикатори, чиито стойности се следят, за да се оцени степента на достигане на поставените цели и постигнатите конкретни резултати при реализирането на политиките и програмите. Съгласно насоките на EVALSED[25] индикаторът може да бъде определен като средство за измерването на това дали една цел е постигната, дали даден ресурс е използван, дали даден търсен ефект е получен. Методологичната рамка на ЕК[26] определя четири категории индикатори (показатели), чрез които да се следи напредъка към постигане на целите на програмите:

- финансови показатели;
- показатели за продукт;
- показатели за резултат;
- т.нар. показатели за въздействие.

Оценката на политики и програми чрез този метод обикновено е непрекъснат процес на мониторинг и отчитане на постиженията на програмата и на напредъка по отношение на предварително определените цели чрез измерване стойностите на системата от индикатори. Критериите и индикаторите за оценка на съответната политика/програма могат да са насочени към вида или равнището на извършените дейности, преките резултати (предоставените продукти и услуги) и/или реализираните постижения и обществени въздействия. Най-често се акцентира върху това дали политиката/програмата е постигнала целите си или изискванията, изразени като измерими стандарти/индикатори. Поради непрекъснатия си характер, оценката на показатели може да служи като система за ранно предупреждаване и като средство за подобряване на прозрачността на политиките/програмите и отчетността пред обществото. Това позволява да се следи динамиката на оценяваните процеси и да се правят международни сравнения.

В първия етап от този метод ще бъдат систематизирани всички показатели, които са важни и трябва да бъдат анализирани с оглед проследяване на изпълнението и постигането на целите на отделните операции. Анализът на показателите е един от основните количествени методи, чрез който ще бъде анализирана събраната документална информация относно оценката. Методът ще бъде използван при търсенето на отговор на някои от насочващите въпроси, които ще спомогнат за отговор на ключовите въпроси за оценка от група ефективност и група ефикасност.

Социално-икономически анализ

Социално-икономическият анализ ще бъде използван за количествено измерване на степента на постигане на целите и приоритетите, свързани с мерките за насърчаване на социалната икономика. Той включва анализ на индикатори или матрици в ключови области от социално-икономическата среда, свързани с изпълнението на тези мерки.

Данните, получени от социално-икономическия анализ, ще бъдат използвани за измерване на постигнатия резултат по отношение на постигане на целите и приоритетите спрямо базовите индикатори. Този анализ ще спомогне за проследяване на изпълнението на заложените цели при изготвянето на ОП и ще позволи на Изпълнителя да установи подобренията или да очертае проблемите, особено по отношение на демографските и икономическите показатели, които са възникнали в резултат на изпълнението на отделните интервенции. Този тип събиране на данни ще залегне и в основата на анализа и оценката на степента, до която дизайна на процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ съответстват на нуждите на потенциалните бенефициенти.

---

[25] EVALSED: The resource for the evaluation of Socio-Economic Development (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide_evalsed.pdf), стр. 84

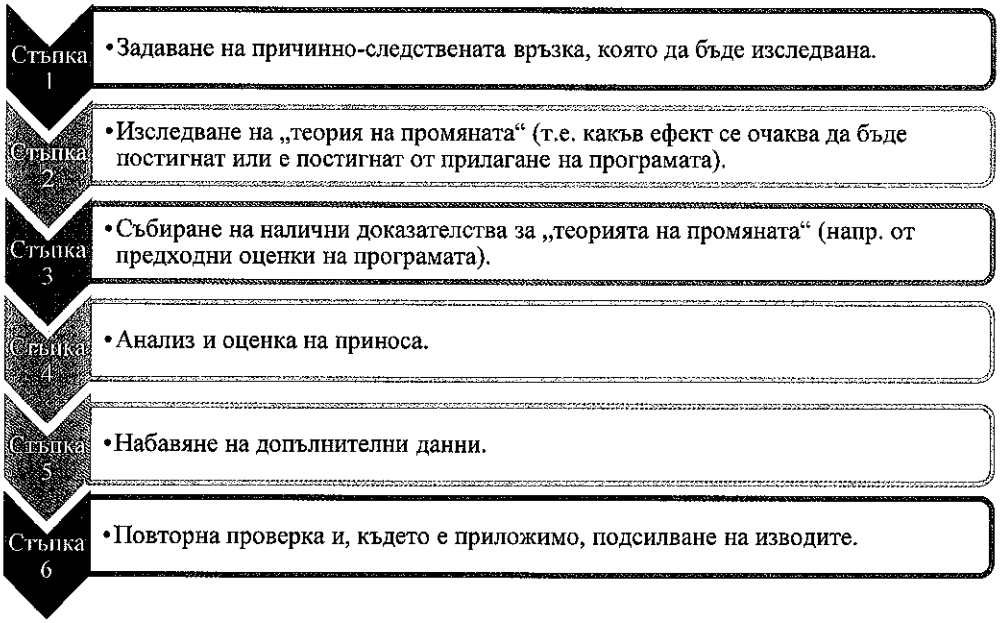
[26] EVALSED: Guidance on the performance framework review and reserve in 2014-2020 http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/guidance_performance_framework.pdf

Следвайки дефиницията на Насоките за оценка на социално-икономическото развитие – EVALSED, ефикасността се оценява чрез сравнение на резултатите (actual outputs) и мобилизираните ресурси (inputs). За целите на настоящата оценка, анализът на ефикасността ще включва три дейности: преглед на вложените ресурси; изчисление на разходи за единица продукт/резултат; и анализ на границата на ефикасността.

Информацията, получена от анализа на социално-икономическите данни, ще бъде използвана най-вече за проследяване на промените в средата и отчитане на постигнатия ефект в следствие на оценяваните интервенции. Ще бъде използван и създаденият макроикономически модел СИБИЛА, който позволява да се проследи нетното въздействие на Структурните фондове на различно ниво на агрегиране, като се започне от цялостното въздействие на средствата и се даде възможност за оценка на въздействието на всяка оперативна програма или тип интервенция, на ниво приоритет и под-приоритет. По този начин, въздействието на комбинация от структурни инструменти може да бъдат оценено, включително въздействието при сценарии, с различни нива на усвояване. Така например в предходни резултати от модела СИБИЛА става ясно, че инвестициите в меки мерки имат най-значим ефект върху икономически растеж в краткосрочен план.

Анализ на приноса

Анализът на приноса представлява подход за оценка на приноса на дадена програма/проект за даден желан резултат. Според насоките на EVALSED , анализ на приноса може да бъде проведен чрез следването на следните методологически стъпки:

Фиг. 6 Стъпки анализ на приноса

За целите на настоящата оценка анализът на приноса ще бъде използван за търсене на отговори на въпросите, свързани с наличието на средносрочно и дългосрочно въздействие на резултатите от изпълнението на мерките, свързани с насърчаване на социалната икономика върху държавната политика за насърчаване на социалната икономика, както и на някои въпроси, свързани с оценка на въздействието и устойчивостта на операциите/ процедурите.

Анализът на приноса, като анализ от групата т.нар. „оценки базирани на теорията“ е съвместим с повечето техники и методи за събирана на информация, в т.ч. кабинетно проучване, както и с експертните оценки.

Анализ на несъответствията (Gap анализ)

Този метод по същността си е анализ на различията и (не)съответствията и представлява механизъм за откриване и оценка на несъответствията между целените резултати (желаното състояние) и действителния ефект.

Методът ще бъде използван за анализ на изпълнението на операциите, като съпоставя заложените цели и постигнатите резултати. Той също така ще бъде приложен и по отношение на оценка на това до каква степен планираните мерки съответстват на нуждите на целевите групи и заинтересованите страни. Несъответствия ще се търсят и между планираните в процедурата мерки и реалното им изпълнение в процеса на реализиране.

Анализ на непланираните ефекти

В рамките на оценката ще бъде направен анализ на непланираните ефекти. На първо ниво, непланираните ефекти ще бъдат идентифицирани чрез приложението на качествени методи – дълбочинни интервюта, фокус групи и експертни интервюта. След като бъдат идентифицирани различни непланирани ефекти, те ще бъдат количествено оценени в рамките на структурираните количествени проучвания сред целевите групи, както и чрез анализ на данните от институционални източници – НСИ, МТСП, АХУ и др.. Непланираните ефекти ще бъдат търсени на микро и макро ниво (индивидуално ниво на отделните обхванати лица, като допълнителни ползи за участниците и макро ниво като ефекти върху макро показатели, сектори, подгрупи и др.)

Качествен анализ (качествени изследвания). Качественият анализ се основава на сортирането и групирането на данни и определяне на тенденции, теми и модели от база данни. За целите на двете оценки ще се използват някои от основните подходи за провеждането на качествен анализ, в зависимост от конкретната база данни и сложността на агрегиране и анализиране:

- *Кодиране и абстракция* - определяне на категориите на понятията, които се използват за класифициране на данните и групиране на свързаните категории;
- *Матрици за данни* - идентифициране на основни теми или измерения, сортиране на данни и извеждане на модели от данните;
- *Честотно преброяване* - идентифициране на основни теми и твърдения и преброяване на брой пъти, в които те се срещат в данните;
- *Качествен времеви анализ на данни* - хронологично подреждане на данни за осигуряване на профил на дейностите и събитията, с които се идентифицират случайните взаимовръзки.

Качественият анализ (качествените изследвания) ще се използват от Изпълнителя за изследване на качествените данни, събрани чрез интервюта, фокус групи и прегледи на документация, в допълнение към качествените и количествени данни, получени чрез казуси.

Сравнителен анализ.

Сравнителният анализ е процес на идентифициране на собственото представяне или това на оценявания обект с това на най-добрите в съответната област, разбиране на начините, по които те са го достигнали и възприемане и адаптиране на техния опит за подобряване на собственото представяне. Допълнително ще бъдат избрани показатели за сравнителния анализ.

Сравнителният анализ включва сравняване на различни положения, които са обект на дадена интервенция и се извършва въз основа на определени показатели за изпълнение.

Използването на сравнителен анализ от страна на Изследователския екип ще даде възможност за вникване в изпълнението на програмата по метода на извършването на сра

внение между различните видове проекти, бенефициенти, изпълнението по различните проекти.

Сравнителният анализ ще бъде използван при оценка на съответствието на мерките по ОПРЧР с националните политики и европейската нормативна рамка и прилагане на принципа за

допълняемост. Методът ще допълни другите аналитични методи: социологическия анализи и статистико-иконометричните методи при оценка на въздействието от интервенциите по ОПРЧР 2007-2013 в област на интервеция 5.1. на проектно ниво и на ниво схема на интервенция, както и по ОПРЧР 2014-2020, операция BG05M9OP001-2.010 „Развитие на социалното предприемачество“

Статистически и математически методи

Стандартните статистически методи, които ще бъдат използвани в изготвянето на оценката са следните:

- Логически контрол - Ще бъде направен преглед на коректността при администриране и попълване на въпросниците и логическата консистентност на отговорите на отделните респонденти. За целта ще бъде проследена логическата взаимосвързаност между индикаторите и логическата връзка и съответствието между даваните отговори.
- **Анализ на надеждността на данните (Cronbach's Alpha test).** Използва се за анализ на надеждността и вътрешната съгласуваност на данните по ключовите индикатори на изследването.
- Анализ на извадките и изчисляване на максимални статистически грешки за всеки един от доверителните интервали. На база на утвърдени статистически процедури ще бъдат изчислени допустимите интервали за наблюдаваните явления и характеристики.
- Дескриптивен анализ – дава възможност за описателно представяне на мненията, поведението или характеристиките на изследваната съвкупност и за сравнение на измененията във времето; за целта могат да бъдат използвани интервални и неинтервални статистически индикатори, абсолютни и относителни честоти и др.
    - Средна аритметична. Сравнение и статистически заключения за разликата между две средни. Проверка на статистическата значимост на разликата.
    - Медиана - позиционна средна, която се намира по средата, когато подредим стойностите на променливата по възходящ или низходящ ред (разделя реда от възходящо или низходящо подредени стойности на две равни части) в интервала на изменение на признака.
    - Мода - най-често срещаното значение на променливата.
    - Едномерно разпределение (честотно разпределение).
    - Дисперсия и стандартно отклонение – показват колко близо или далече от средната стойност се намират отделните стойности на изменение на променливата.
    - Анализ на едномерни и двумерни разпределения; - те позволяват да се опишат характеристиките на разпределенията на съвкупността по един или два признака. Това дава възможност за характеризиране както на генералната съвкупност, така и на отделни нейни под-групи.
    - Статичен статистически анализ – характеризира състоянието на дадено явление или характеристика в определена точка от времето (определен момент или период). Обикновено отразява повторяемостта или вариациите на феномена в пространството или за отделни под-групи на генералната съвкупност.
- Статистическо оценяване и проверка на хипотези – проверяват правдоподобността (приемат или отхвърлят) предварително формулирани предположения относно наличие/отсъствие на връзки, изследвания на сходства и различия между групи, индикатори и резултати по индикаторите в различни точки от времето. Процедурата по проверка включва формулиране на две хипотези, нулева (Но) алтернативна (Н1), които съдържат предварително формулирани твърдения относно оценяваните параметри. Тези твърдения са взаимно изключващи се и проверката се свежда до избор на една от

хипотезите.

- Измерване на силата на връзката. Коефициент на Крамер – след като се потвърди статистическата значимост на връзката между две променливи величини, представени по редовете и колоните на двумерни разпределения, възниква необходимостта да се измери силата (а в някои случаи и посоката) на тази връзка. За целта се използва коефициентът на асоциацията на Крамер (V), който варира между 0 и 1. Колкото по-близо до 1 са стойностите му, толкова по-силна е връзката и обратно, колкото по-близо е до 0, толкова връзката е по-слаба.
- Дисперсионен анализ – статистически метод за изследване на връзки и зависимости между различни по своя характер, но свързани по определен начин явления и фактори в действителността. При включването на два или повече фактора този анализ преминава в многофакторен дисперсионен анализ.
- Хи-квадрат метод за анализ на категориални и двумерни разпределения – тъй като категорийните разпределения нямат числови, а категориални характеристики, за да бъде приложен този метод се използват абсолютните и относителните честоти на разпределенията, вместо значенията на признаците. Хи-квадрат тестът се използва като критерий за оценка на характера и степента на взаимна свързаност между двете променливи величини на двумерните разпределения.
- Комплексен анализ – обхваща едновременно и трите измерения на данните или явленията – единиците, признаците и времето. За целта обикновено се използва куб на данните като максимално възможния брой на наблюденията е равен на произведението от броя на единиците, признаците и точките във времето.
- Динамичен статистически анализ – чрез динамичния анализ се характеризира повторяемостта или изменението на дадени явления във времето. Динамичният статистически анализ може да бъде едномерен, двумерен или многомерен. За целта ще бъдат анализирани статистически величини, които характеризират процеса на изменение на изследваното явление като поредица от състояние в последователни точи във времето. За целта ще бъдат предварително анализирани налични ли са необходимите предварителни допусканията и принципи за съпоставимост на данните по съдържание, по начин на получаване на статистическите величини и по отношение на мярката и мащаба на данните. В рамките на този анализ ще бъде изведен и темпа на изменение на изследваните явления и редове от данни. Като следваща стъпка ще бъдат използвани методи за анализ на тренда, които ще послужат за описание и моделиране на формата и интензитета на тренда. Това ще помогне да се получи информация за закономерностите и факторите, които определят изменението на изследвания процес, тяхната сила, начина им на действие и тяхната устойчивост във времето. Този анализ е особен важен при изготвянето на прогнози за бъдещо състояние на анализираните променливи и величини. Анализ на сезонните колебания – като част от анализа на трендовете ще бъде извършен и анализ на сезонните колебания с оглед установяване на регулярно повтарящи се отклонения в развитието на изследваните явления с определена периодичност и амплитуди за периоди, които са по-малки от една година. Ще бъдат анализирани колебанията, които са предизвикани от систематично и трайно действащи сезонни фактори.
- **Факторен анализ** - откроява факторите, които са общи за множество от променливи, между които съществуват корелации. Този анализ извежда факторите, които описват възможно най-голяма част от изменчивостта на данните. Факторния анализ се използва за генериране на хипотези за причинно следствени връзки и насочване на анализа към последващи тестове и статистически анализи.
- Регресионни модели:
    - Пространствени регресионни модели (cross section models) ще установят наличието на статистическо значимо влияние на отделните фактори и ще

измерят въздействието на тези фактори. Тези модели ще бъдат базирани на събраната статистическа информация от проучванията.

Експертен панел

Използването на експерти е фундаментален принцип в процеса на изследване и анализ. Те са особено полезни за анализиране на нехомогенни данни. Едно от главните изисквания при формиране на експертни групи е възможността да бъдат представени различни гледни точки, по един балансиран и безпристрастен начин. Считаме, че предложения от нас експертен екип е с доказан опит и професионализъм в областта на оценките на оперативни програми. В рамките на експертните панели, експертният екип ще проучи всички данни и всички анализи, направени по време на оценката и след това, чрез консенсус относно заключенията, ще изготвят оценката.

Експертна оценка

Методът за оценка въз основа на експертно заключение ще бъде използван основно там, където Консултантът няма да разполага с достатъчно данни или няма да има достатъчно сигурност в качеството или достоверността на наличните данни. В рамките на оценяването, ще бъдат търсени отговори на основните елементи на дейността на областните информационни центрове, посочени в техническото задание, както и на въпросите, които настоящото техническо предложение допълва. Експертната оценка е техника, която се използва за различни цели, включително за идентифициране на проблем, достигане на яснота по определена тема, формулиране на изводи, оценки и препоръки. Същността на метода се изразява в преценка от определен брой експерти на факти и данни, получени от различни източници и чрез различни методи – анализ на документи, интервюта, анкети, проучвания и други.Успешното прилагане на метода зависи изключително много от компетентностите на експертите, които са ангажирани с нея. Ето защо, при прилагането на метода, експертите най-често се обединяват в групи, за да може да се постигне по-голяма точност и достоверност на резултатите.

5. Предимства и ограничения на предложената методология

В таблицата по-долу сме предствили предимствата и ограниченията на предложената методология за извършване на оценката, както и мерките за адресиране на ограниченията .

Таблица 13 Предимства и ограничения на предложената методология

МЕТОД	Предимства на метода	Ограничения	Начин за адресиране на ограниченията
Документален анализ	Може да прибави контекст на оценката Спомага за допълване на констатациите с други източници на данни, като по този начин се постига по-широк обхват на оценката Спомага да се запълнят празнотите в иначе „скрити" изследвания, т.е дава информация, която може просто да е била забравена от основните заинтересовани страни Евтин метод за събиране на данни	Дълбочината на обхванатите въпроси може да не е достатъчна Валидността на определени документи може да е проблем (примерно преглед на интернет страници) Като цяло не е подходящ за оценка на потребителски мнения, потребности или удовлетвореност от услугите Базира се на вторични данни, които могат да бъдат остарели	Методът ще бъде използван в комбинация с други методи Методът няма да бъде използван за оценка на мнения и потребности Информацията и данните, които ще бъдат идентифицирани чрез този методи ще бъдат преработени и адаптирани към нуждите на настоящата оценка
Метод административни данни	Предоставя информация за напредъка по дадена инициатива Предоставя информация за бенефициентите на програмата	Данните може да не са утвърдени или да не са с добро качество	Методът ще бъде използван в комбинация с други методи Информацията и данните, които ще бъдат идентифицирани чрез този методи ще бъдат преработени и адаптирани към нуждите на настоящата оценка
Метод Индикатори за мониторинг	Представляват отправна точка за събиране на данни Лесно достъпни са Предоставят количествени доказателства за напредъка	Не могат да уловят важни ефекти от програмата Данните може да са ненадеждни Навременността често е проблем, особено по отношение на индикаторите за въздействие	Методът ще бъде използван в комбинация с други методи Данните ще бъдат верифицирани и чрез приложението на други оценителни методи Информацията и данните, които ще бъдат идентифицирани чрез този методи ще бъдат преработени и адаптирани към нуждите на настоящата оценка

Социално-икономическите данни	Сравнително лесен метод за оценяване на напредъка Предоставя точни и обективни факти, които са непредубедени лични мнения Дава възможност да се определят базовите стойности и бъдещите цели на етапа на програмирането Предоставя надеждни данни за идентифициране на областите с определена нужда	Някои от данните не са лесно достъпни и честотата на събирането на данни от съответните институции може да създаде проблеми за навременност на оценката Възниква въпрос за качеството на данните, тъй като често тези данни представляват извадки и не се прилагат за цялото население Възниква проблем с припокриване на данните, тъй като те се събират от различни организации на различни пространствени нива Оценителите не могат да разчитат само на статистиката. Много често е необходимо да анализират човешкия опит	Информацията и данните, които ще бъдат идентифицирани чрез този методи ще бъдат преработени и адаптирани към нуждите на настоящата оценка
Дълбочинни интервюта.	•Позволява задълбочена дискусия за получаване на подробни данни Полезен за разбирането на мнения и чувства Полезен за проучване на ключови въпроси Предоставя възможност за задаване на последващи въпроси	Отнема много време Базира се на интервюирания. Въпреки че интервюто с представители на заинтересованите страни може да протече плавно и естествено, всъщност е много по-контролирано от ежедневния разговор и изказването на мнения може да бъде спестено Малкият размер на извадката ограничава представителността. Подборът на интервюираните може да се окаже труден Съдържа доза пристрастност. Интервюираният може да се повлияе от интервюиращия (тонът на гласа на интервюиращия може да повлияя върху мнението на интервюирания). Интервюиращият може да филтрира данните.	Ще бъде предвиден достатъчен брой респонденти и те ще бъдат уведомени своевременно с цел гарантиране на тяхното участие Интервютата ще бъдат водени от опитни интервюери, което ще намали риска от влияние върху респондента

Фокус групи	Информацията се оформя и филтрира чрез груповото взаимодействие, като предоставя гъвкав подход Фокус групите придават силен социален контекст на оценката Фокус групите може да се превърнат във форум за промяна, като се дава възможност на участниците да разсъждават, идентифицират и дискутират върху определени въпроси	Информацията от фокус групите е с „качествен характер“– трябва да се сравняват с данни, събрани чрез други методи и инструменти за анализ На практика, фокус групите може да се съберат трудно, при опит да се включи представителна извадка, както и при опит да се намерят време и място, които да са удобни за всички При фокус групите до голяма степен се разчита на модератора, който провежда дискусията	Резултатите от фокус групите ще бъдат сравнявани и с резултатите от други източници и методи Подготовката на фокус групите ще бъде направена на ранен етап с цел своевременно уведомяване на целевите групи и обсъждането на удобен ден, час и място. Фокус групите ще бъдат водени от опитни модератори
Анкетни проучвания	Стандартизацията на въпросниците улеснява извършването на сравнение Резултатите могат да бъдат приложени към по-голяма част от населението Количествени оценки могат да се правят за размера и разпределението на въздействията Резултатите са статистически значими, тъй като са базирани на големи извадки	Методология, разчитайки на стандартизация, може да доведе до проблема "най-нисък общ знаменател". При стандартизацията провеждащият проучването обикновено разработва въпроси, които са подходящи за всички ответници, като понякога пропуска въпроси, които са най-релевантни за получаване на мнение от даден ответник. Стандартизацията на въпроси също води до липса на гъвкавост в процеса на оценка. Обработването и анализирането на резултатите изисква голям ресурс Съдържат доза пристрастност. Понякога на участниците им е трудно да си припомнят или да казват истината по спорни въпроси Процентът на отговорилите може да е нисък и да изисква много време и ресурси	Въпросниците и отделните въпроси ще бъде специфични за всяка отделна целева група Ще бъде изготвен извадка с достатъчен обем
Проучване на казуси	Виждат се процесите и сложността, които не могат по друг начин	Не е много подходящ за измерване на амплитудата на въздействие или повтарящи се причинно-следствени връзки	Експертите ще идентифицират и съберат цялата необходима информация и данни, която да бъде

	Позволяват различен вид обобщаване	Тъй като изискват много информация от различни гледни точки, трябва техния брой да се ограничи Наличните данни за текущото състояние може да не са достатъчни Ако методът не се използва правилно се дискредитира коректността на резултатите	анализирана Комбинацията с други методи ще смекчи ограниченията Необходимите данни и информация ще бъдат идентифицирани в самото начало на проекта с цел тяхното своевременно събиране от всички източници Експертните оценки ще допълнят ограниченията на метода и недостатъчните данни
Анализ на логиката на интервенция	Дава ясна обща представа за комплексни интервенции; Спомага за идентифицирането на пропуски в обосновката на програмата; Дава добра основа за изготвянето на анализ на ефективността.	Подценява се въздействието на фактори, които се явяват външни за логическия модел; Представя полезно опростяване на програмата, но не улавя цялата ѝ сложност; Зависи от наличността и качеството на събраната информация.	Необходимите данни и информация ще бъдат идентифицирани в самото начало на проекта с цел тяхното своевременно събиране от всички източници Комбинацията с други методи ще смекчи ограниченията Експертните оценки ще допълнят оценката, като обхванат и въздействието на външните фактори, както и сложността на програмата
Оценка на процесите на изпълнение, включително оценка на резултатите	Резултатите от оценка на процесите и изпълнението подпомагат докладването и вземането на решения; Информацията, получена чрез оценката служи за вземане на решения относно бъдещо подобряване на аналогични процеси/интервенции; Осигурява ранно предупреждение за проблеми, които могат да възникнат.	Извличането, анализирането и тълкуването на данни може да отнеме много време, ако данните не са събрани за целите на оценката; Ако не е изпълнена прецизно може да доведе до изкривяване на резултатите, а оттук и до грешни решения.	Изпълнителят ще предвиди необходимото време и брой експерти за анализиране на данните Експертите от екипа на Изпълнителят имат богат опит в подобни оценки и прилагането на конкретния методи, което ще гарантира неговото прецизно изпълнение
Оценка на	Добър подход за оценка на ефективността	Наличните данни за текущото състояние	Експертите ще идентифицират и

ефективността	на програмите и проектите Показва експлицитно икономическите предположения, които иначе биха останали имплицитни или пренебрегнати на етапа на програмиране Дава възможност за вникване в изпълнението и постигането на резултати Допълва останалите методи	може да не са достатъчни	събират цялата необходима информация и данни, която да бъде анализирана Комбинацията с други методи ще смекчи ограниченията Необходимите данни и информация ще бъдат идентифицирани в самото начало на проекта с цел тяхното своевременно събиране от всички източници Експертните оценки ще допълнят ограниченията на метода и недостатъчните данни
Оценка на ефикасността	Дава възможност за вникване в изпълнението и постигането на резултати Допълва останалите методи	Не могат да уловят важни ефекти от програмата Наличните данни за текущото състояние може да не са достатъчни	Експертите ще идентифицират и съберат цялата необходима информация и данни, която да бъде анализирана Комбинацията с други методи ще смекчи ограниченията Необходимите данни и информация ще бъдат идентифицирани в самото начало на проекта с цел тяхното своевременно събиране от всички източници Експертните оценки ще допълнят ограниченията на метода и недостатъчните данни
Икономическа оценка/оценка разходи-ползи	Дава възможност да се изрази мнение за икономическата и социалната полза на даден проект; Насърчава практиката за идентифициране на икономическите ползи и разходи, дори	Не взема предвид преразпределителните ефекти (за тях може да се използва мултикритериен анализ); Не взема предвид ефекта върху икономическата възвръщаемост на	Комбинацията с други методи ще смекчи ограниченията Експертните оценки ще допълнят ограниченията на метода

	когато те не са незабавно монетизиращи.	немонетизираните ползи или разходи;	
Анализ на индикатори	Предоставя информация за напредъка по дадена инициатива	Данните може да не са утвърдени или да не са с добро качество	Експертите ще съберат цялата информация по всички индикатори
	Предоставя информация за бенефициентите и целевите групи на програмата	Възможно е да липсват данни за някои показатели	Информацията ще бъде анализирана внимателно и вземайки предвид всички особености
	Представляват отправна точка за обработка и анализ на данни;	Не могат да уловят важни ефекти от операцията;	
	Лесно достъпни са;	Навременността често е проблем, особено по отношение на индикаторите за въздействие.	
	Предоставят количествени доказателства за напредъка.		
Социално-икономически анализ	Сравнително лесен метод за оценяване на напредъка	Възниква проблем с припокриване на данните, тъй като те се събират от различни организации на различни пространствени нива	Експертите ще идентифицират и съберат цялата необходима информация и данни, която да бъде анализирана
	Предоставя точни и обективни факти, които са непредубедени лични мнения	Някои от данните не са лесно достъпни и честотата на събирането на данни от съответните институции може да създаде проблеми за навременност на оценката	Необходимите данни и информация ще бъдат идентифицирани в самото начало на проекта с цел тяхното своевременно събиране от всички източници
	Дава възможност да се определят базовите стойности и бъдещите цели на етапа на програмирането		
Анализ на приноса	Фокусиран е върху взаимовръзките между ресурси, продукти, резултати и въздействия; Чрез прилагането му се могат да се получат правдоподобни доказателства за влиянията на програмата върху наблюдаваните резултати и показатели.	Относително труден и скъп метод за приложение; Качествен метод, който няма за цел да измери количествено самото въздействие.	Комбинацията с други методи ще смекчи ограниченията
Анализ на несъответствията	Дава възможност за вникване в изпълнението и постигането на резултати	Наличните данни за текущото състояние може да не са достатъчни	Експертите ще идентифицират и съберат цялата необходима информация и данни, която да бъде анализирана
	Относително лесен метод за използване.	Идентифицирането на основните показатели на анализ и оценка може да се окаже сложна задача	Необходимите данни и информация ще бъдат идентифицирани в самото начало на проекта с цел тяхното

			своевременно събиране от всички източници
Анализ на непланираните ефекти	Подпомага идентифицирането на непредвидените странични ефекти на дадена интервенция Допълва останалите методи	Тъй като изискват много информация от различни гледни точки, трябва техния брой да се ограничи Ако методът не се използва правилно се дискредитира коректността на резултатите	Експертите от екипа на Изпълнителят имат богат опит в подобни оценки и прилагането на конкретния методи, което ще гарантира неговото прецизно изпълнение
Качествен анализ	Особено полезен за изследване на преки и косвени данни Може да се прилагат различни похвати по отношение на едни и същи данни, което може да очертае нови аспекти на дадената информация	Подходите за качествен анализ на данните не се подчиняват на точни правила, както статистическият анализ. Това означава, че данните могат да бъдат отворени за тълкуване, което поставя под въпрос статистическата надеждност на подхода Обикновено не е представителен и не позволява обобщаване	Прилагането на метода ще бъде съобразено с неговите специфики и няма да бъде използван за обобщаване
Сравнителен анализ	Всеобхватност на оценката и възможност за анализиране на различни данни и информация Дава възможност за вникване в изпълнението и постигането на резултати Допълва останалите методи	Субективизъм Ако не се актуализира в процеса на изпълнение, се превръща в статичен инструмент, който не отразява променящите се условия Наличните данни за текущото състояние може да не са достатъчни	Експертите ще идентифицират и съберат цялата необходима информация и данни, която да бъде анализирана Комбинацията с други методи ще смекчи ограниченията Необходимите данни и информация ще бъдат идентифицирани в самото начало на проекта с цел тяхното своевременно събиране от всички източници Експертните оценки ще допълнят ограниченията на метода и недостатъчните данни
Статистически и математически методи (вкл.	Обективно и безпристрастно обработване на статистическата информация	Необходимост от достатъчен брой наблюдения	Експертите ще идентифицират и съберат цялата необходима информация и данни, която да бъде

Факторен анализ)	Установяване на статистически значими връзки между анализираните индикатори Възможност за очертавана на основни тенденции във времеви порядък Възможност за откроявane на специфични характеристики на различни подгрупи респонденти при наличие на достатъчен брой наблюдения	Необходимо относително добро качество на данните Математически ограничения относно разпределението на данните и видовете индикатори по отношение избора на конкретни статистически техники	анализирана Комбинацията с други методи ще смекчи ограниченията Експертите от екипа на Изпълнителят имат богат опит в подобни оценки и прилагането на конкретния методи, което ще гарантира неговото прецизно изпълнение
Експертни панели и експертен анализ	Подпомага идентифицирането на непредвидените странични ефекти на дадена интервенция Всеобхватност на оценката и възможност за анализиране на различни данни и информация	Субективизъм Ако не се актуализира в процеса на изпълнение, се превръща в статичен инструмент, който не отразява променящите се условия	Експертите от екипа на Изпълнителят имат богат опит в подобни оценки и прилагането на конкретния методи, което ще гарантира неговото прецизно изпълнение Ще се прилага в комбинация с други методи, което ще смекчи ограниченията Прилагане на подход на триангулацията

Имайки предвид гореописаните силни и слаби страни на методите, които сме избрали за събиране и последващ анализ на данни, сме избрали най-подходящите според експертното ни мнение, които ще допринесат за формулране на отговори по всеки един от оценителните въпроси.

6. Съответствие между избраните методи и формулирането на отговори по ключовите въпроси на изследването

Анализът ще се извърши в три фази, показани на фигурата по-долу:

Фиг. 7 Фази на анализа

Избраната методология и подход се базират на принципите на формативния подход, фокусиране върху изискванията на техническите спецификации, провеждане на количествено и качествено проучване, подход на активно участие от заинтересованите и целеви групи и прилагане на добри международни практики.

В хода на анализа ще се приложи принципът на **триангулацията**, според който данните и заключенията трябва да се базират на поне два източника на информация с цел получаване на адекватно ниво на достоверност. За целта ще се използват множество и разнообразни източници и методи за набиране на информация – както количествени, така и качествени (субективни мнения, събрани чрез интервюта, теренни проучвания, фокус групи)

Кабинетното проучване гарантира възможно най-висока степен на съответствие между реализирания емпиричен анализ, нормативните документи и приложените методи. От една страна, то дава отправната рамка за спецификация на конкретните изследователски тестове, а от друга - предоставя информация за установените в практиката причинно-следствени връзки и служи като допълнителен инструмент за верификация и валидация на получените посредством емпиричния анализ резултати.

Ефективното комбиниране на наличната информация в МТСП, АСП, НСИ, АХУ със социологически проучвания дава възможност за базиране на анализа на обективната институционална информация във възможно най-висока степен.

Основен риск и проблем при базирането на подобни оценки на база социологически проучвания е ниското качество на събраната информация (в повечето случаи, поради напълно обективни причини като естеството на целевите групи). Ето защо, в случая социологическите проучвания ще обхванат единствено и само тези въпроси от оценката, за които няма или има недостатъчно информация в информационните масиви на УО на ОП РЧР. По този начин ще бъде постигнато ефективно комбиниране на основните информационни източници, така че да бъдат получени обективни и възможно най-прецизни резултати.

Статистическият анализ и използването на алтернативни статистически инструменти за установяване на особености в разпределенията на данните и причинно-следствени връзки между изследваните индикатори е единственият съществуващ обективен подход за емпиричен анализ на данни. Прилагането на част от предложените от нас методи за анализ на събраната информация дава възможност за предоставянето на обективни отговори относно наличие или не на определени връзки, което не може да бъде направено на база обичайното представяне на резултати от проучвания.

Ето защо, подбраният за случая набор от инструменти адресира конкретните потребности на отделните въпроси и гарантира предоставянето на обективни и надеждни отговори.

7. Причинно-следствена връзка между методи, дейности и резултати

Комбинирането на установените в практиката методи за документален анализ, качествени и количествени изследвания, статистически анализ и прилагането им върху другите основни източници на информация - базата данни на МТСП, АСП, АХУ, НСИ и резултати от проведени целеви проучвания ще позволи извеждането на обективна картина за въздействието на анализираните мерки за насърчаване на социалната икономика.

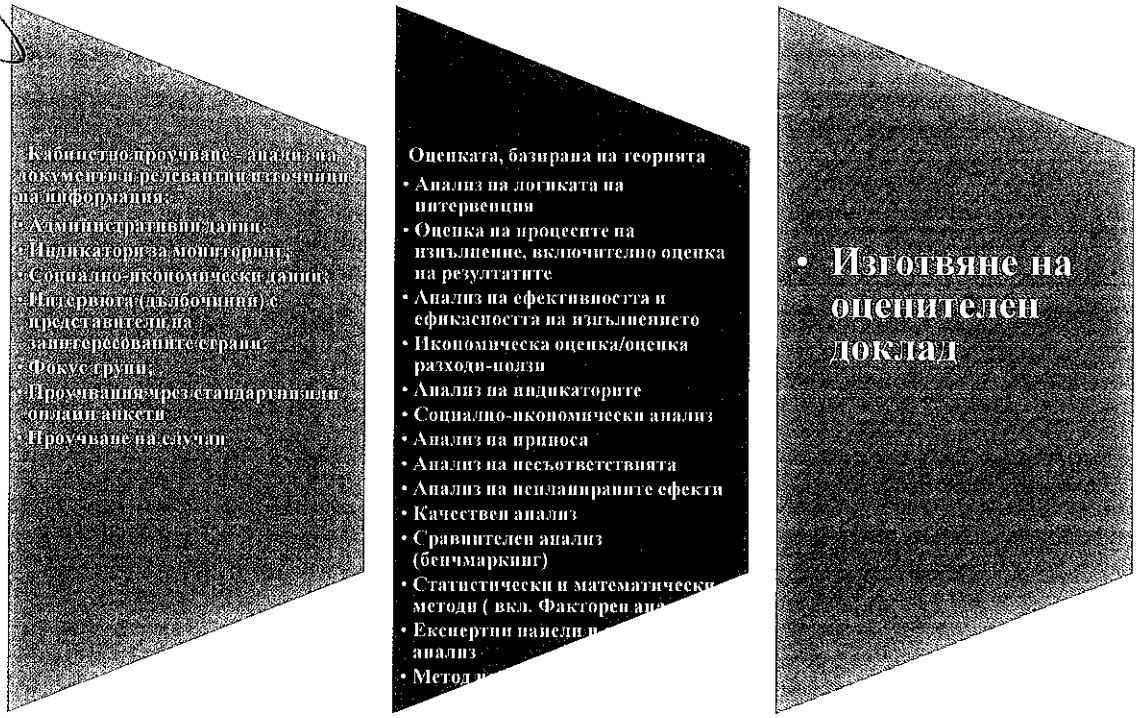
От особено значение за правилния подход към оценката и нейните общи и специфични цели, е очертаване на релеантния контекст както от гледна точка на съществуващата нормативна уредба и практики, така и от гледна точка на строго специфичния соиално- икономически контекст. Подобно поставяне на ясни рамките на оценката сама по себе, следва да бъде направено чрез солидно кабинетно проучване и анализ на вторични статистически данни.

От една страна, прилагането на статистически техники дава точна и адекватна връзка относно наблюдаваните в информационните масиви явления.

От друга страна, статистическите техники не могат да заместят, нито да дадат информация за структурните причинно-следствени връзки в социално-икономическата среда, както и логическата рамка на стратегическите документи.

Поради това ограничение е необходимо събирането на първична информация чрез приложението на различни методи за регистрация и анализ на данни. Така например, отвъд очертаване на общата рамка и генералните тенденции, е необходимо да се анализира в повече детайли, включвайки нивата схема, мерки и проектни предложения. Подобен подход позволява и обхващането на основните целеви групи - бенефициентите и крайните участници, което от своя страна дава информация за практическото изпълнение на операциите, включени в област на интервенция 5.1. на ОПРЧР и операция BG05M9OP001-2.010 „Развитие на социалното предприемачество“ на ОПРЧР 2014-2020. Извън целевите групи на бенефициентите и крайните участници, за допълване на картината е важно разширяването на кръга до всички заинтересовани страни, още повече, че гледната точка на последните би могла да изиграе триангулираща функция по отношение на основните резултати и изводи.

Сложността на въпросите за оценка и потребността от максимално надеждни данни за информиране на техните отговори, налага комплексен подход на приложение на комбинация от изследователски методи, които се разглеждат в тяхната взаимодопълняемост. Пълната допълняемост на предложените инструменти следва и от установените в Европейската практика подходи при реализирането на подобен тип анализи.

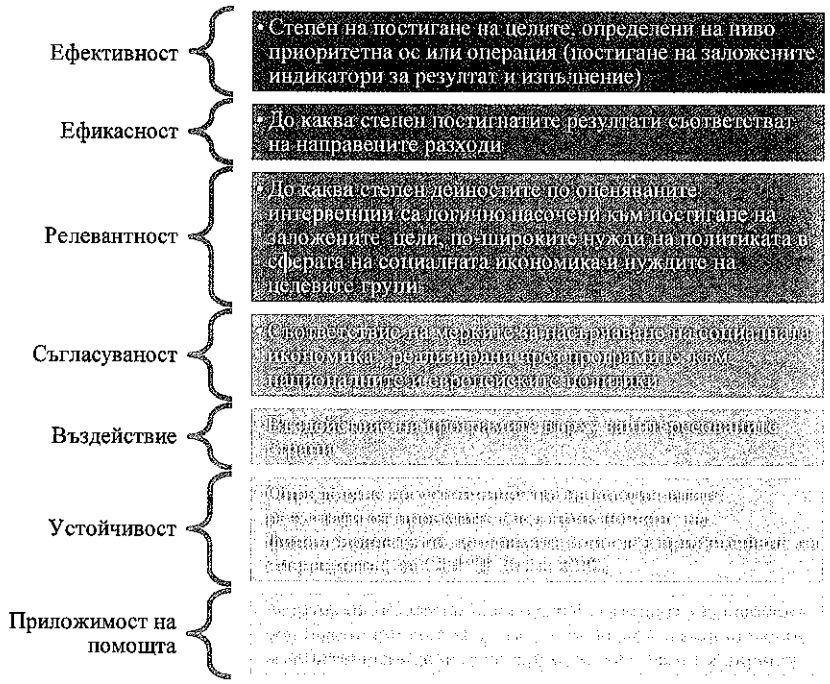

Фиг. 8 Логика на процеса по оценка

8. Критерии за извършване на оценката

При извършване на настоящата оценка ще се отчитат следните критерии:

Фиг. 9 Критерии за оценка

В Таблица 15 Връзка между задачите на оценката и предложената методология сме посочили как ще бъде анализирано постигането на критериите за оценка по тематични блокове за оценка.

Показателите, по които ще бъде оценено постигането на всеки отделен критерий, са както показани на фигурата по-долу:

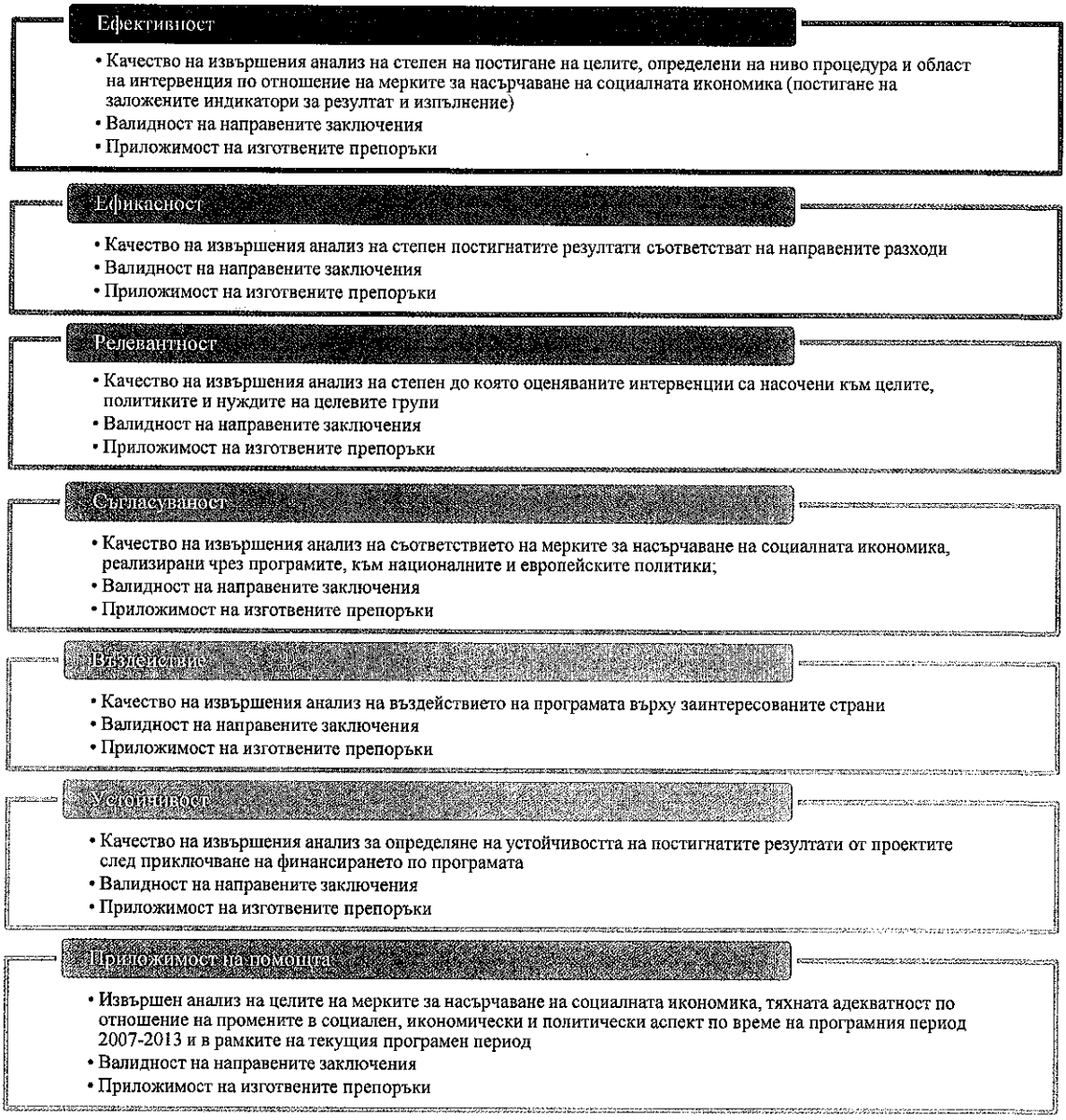

Таблица 14 Показателите за оценка постигането на всеки отделен критерий

9. Връзка между задачите на оценката и оценъчните въпроси и предложената методология

За да бъде представена комплексно методологията, връзката между задачите и оценъчните методи, както и съответствието с критериите за оценка е подготвена *Таблица 15 Връзка между задачите на оценката и предложената методология.*

Таблицата представя въпросите на оценката, основните критерии за извършване на оценката, методологията, документалните източници и връзката с други въпроси/етапи. Към дефинираните ключови въпроси за извършване на оценката от страна на Възложителя сме дефинирали допълнителни оценъчни въпроси, който ди допълват В рамките на Встъпителната

фаза методологията ще бъде допълнително детайлизирана, а финалният набор от оценителни въпроси ще бъде съгласуван с Възложителя.

Таблица 15 Връзка между задачите на оценката и предложената методология

Въпроси на оценката	Разбиране на участника за обхвата на въпроса	Факторите, които трябва да се анализират, за формулиране на отговор	Методи за изследване	Критерии за оценка
		Програмиране и логика на интервенция		
Каква е логиката на интервенция на финансираните операции за подкрепа на социалната икономика, причинно-следствените връзки и силните и слабите страни на модела на интервенция и изследване на ефективността на намесата на ОП РЧР от гледна точка на теория на промяната?	Въпросът обхваща оценка на логиката на итенрвенция за мерките, финансирани в подкрепа на социалната икономика и по двете програми, проследяване на причинно следствените връзки по оста цели – дейности – очаквани резултати – въздействие. Анализът от гледна точка „теория на промяната", която представя какво логически следва да бъде извършено, за да се постигнат очакваните цели. Обхваща се и анализ на силните и слаби страни на модела и ефективността от намесата на оперативата програма	Социално-икономически фактори Фактори, свързани с програмиране на операциите Фактори, свързани с капацитета на субектите на социалната икономика	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Анализ на логиката на интервенция Оценка на процесите на изпълнение, включително оценка на резултатите Качествен анализ Експертни панели и експертен анализ	*Ефективност* *Релевантност* *Съгласуваност*
Каква е добавената стойност от подкрепата на публично-частното партньорство като основен механизъм за осъществяване на дейностите по развитие на сектора на социалната икономика с оглед социално-значимия ефект върху представителите на уязвими	Обхваща анализ на добавената стойност от подкрепата на публично частно партньорство като механизъм за реализиране на социални препдриятия	Фактори на социалната икономика, Фактори на конкурентоспособността Фактори на средата Фактори, влияещи върху въздействието на програмата	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучване на случаи	*Съгласуваност* *Релевантност*

групи?			Анализ на приноса Качествен анализ Сравнителен анализ (бенчмаркинг) Експертни панели и експертен анализ	
Постигнат ли е търсеният ефект относно повишаване ролята на социалната икономика за по-висока заетост и по-добро социално включване предимно на уязвими групи от обществото? Налични ли са странични ефекти от интервенцията (положителни и отрицателни)? Наблюдава ли се причинна динамика между резултатите и преките и косвени ефекти?	Обхваща оценка на постигнатия ефект спрямо ролята на социалната икономика Анализ на ефектите – постигане на по-добра заетост и по-добро социално включване от страна на уязвими групи Обхваща анализ на въздействието и постигнатите ефекти от изълнението на интервенциите, като специално се търсят непланирани ефекти – положителни и отрицателни в резултат от интервенциите Обхваща анализ на причинно-следствената връзка между резултатите и преките и косвени ефекти	Социално-икономически фактори Фактори, влияещи върху изпълнението на програмата Структурни и индивидуални фактори Фактори, влияещи върху въздействието на програмата	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Социално-икономически анализ Анализ на приноса Качествен анализ Сравнителен анализ (бенчмаркинг) Експертни панели и експертен анализ	*Релевантност* *Ефективност*
Каква е възвръщаемостта чрез произведените положителни социални ефекти спрямо вложените в създаването/развитието на социалните предприятия ресурси?	Анализ на резултатите от функционирането на социалните предприятия и възвръщаемостта чрез произведените положителни социални ефекти спрямо вложените в създаването/развитието на социалните предприятия ресурси.	Социално-икономически фактори Фактори, влияещи върху въздействието на програмата	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Икономическа оценка/оценка разходи-ползи	*Ефикасност*

			Анализ на индикаторите Социално-икономически анализ Анализ на приноса	
Доколко са приспособени насърчителните мерки спрямо конкурентните слабости на социалните предприятия?	Анализ на интервенциите и типовете мерки в контекстана нуждите на социалните предприятия	Фактори, влияещи върху конкурентоспособността Икономически фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Анализ на приноса Качествен анализ Сравнителен анализ (бенчмаркинг	*Релевантност*
Възможно ли е било да се постигне по-значим ефект върху цялостната политика на развитие на социалната икономика посредством използването на повече или различни инструменти и/или механизми за въздействие в сектора?	Анализ на ефекта от дейността на социалните предприятия и степента на въздействие върху социалната икономика, въздействието на различни идентифицирани фактори и инструменти/механизми	Изследване на външни и вътрешни фактори, влияещи върху въздействието на програмата Социално-икономически фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Икономическа оценка/оценка разходи-ползи Анализ на индикаторите Социално-икономически анализ Анализ на приноса Анализ на несъответствията Анализ на непланираните ефекти Качествен анализ Сравнителен анализ (бенчмаркинг) Експертни панели и експертен анализ	*Ефикасност*

Необходими ли са промени в използваната стратегия и на какво ниво, за да се постигне търсеното въздействие и резултат?	Анализ на стратегията (логика на интервенциятя) в контекста на теория на промяната на мезо и макро ниво	Изследване на външни и вътрешни фактори, влияещи върху въздействието на програмата Социално-икономически фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Икономическа оценка/оценка разходи-ползи	*Съгласуваност* *Въздействие*
Кои са основните фактори за успех/ неуспех на операцията, вкл. за осигуряване на устойчивост?	Обхваща анализ на факторите, които влияят върху изпълнението на програмата и начина им на влияни (за успех/неуспех), изследване на факторите, които са необходими за осигуряване на устойчивост	Изследване на външни и вътрешни фактори, влияещи върху въздействието на програмата Социално-икономически фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Факторен анализ Експертни панели и експертен анализ	*Устойчивост*
В допълнение, в рамките на тази дейност Изпълнителят ще съпостави различните подходи за изпълнение на мерките и да идентифицира най-успешните от тях от гледна точка на ефективност, устойчивост и въздействие върху целевите групи – идентифициране на до 5 добри практики за социални иновации/ социални експерименти, които да представят алтернативни начини за справяне със	Обхваща съпоставка различните подходи за изпълнение на мерките и открояване на най-успешните от тях от гледна точка на ефективност, устойчивост и въздействие върху целевите групи	Социално-икономически фактори Сруктурни и индивидуални фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети Проучване на случаи Оценка на процесите на изпълнение, включително оценка на резултатите Анализ на приноса Анализ на несъответствията	*Ефективност, устойчивост и въздействие върху целевите групи*

социалните дефицити.			Анализ на непланираните ефекти Качествен анализ Сравнителен анализ (бенчмаркинг) Експертни панели и експертен анализ	
Развитие и жизнеспособност на подкрепените социални предприятия				
Ефективност				
Може ли да се измери социална добавена стойност от дейността на подкрепените социални предприятия? Каква е тя – положителна или отрицателна?	Анализ на дейността и резултатите, постгнати от социалните предприятия, включително добавена стойност по отношение на социалната икономика	Социално икономически фактори Външни и вътрешни фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети Проучване на случаи Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението Икономическа оценка/оценка разходи-ползи Анализ на приноса Анализ на несъответствията	*Ефективност*
В кои икономически сектори оперират подкрепените социални предприятия? При опериращите в кои сектори на икономиката социални предприятия се наблюдава отчетлив ефект?	Анализ на дейността на социалните предприятия и секторите, в които оперират, анализ на ефектите, включително по сектори и генериране на изводи за ефектите	Социално икономически фактори Фактори за конкурентоспособност	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи;	*Ефективност*

			Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети Проучване на случаи Оценка на процесите на изпълнение, включително оценка на резултатите Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението Икономическа оценка/оценка разходи-ползи	
Има ли разработени инвестиционни стратегии? В какви дейности и за постигането на какви цели се реинвестира печалбата от дейността на социалните предприятия? Самофинансират ли се дейности и с каква насоченост са те?	Анализ на дейността на социалните предприятия и наличието на инвестиционни стратегии, включително ако са налични такива, за какви цели са насочени инвестициите	Социално икономически фактори Фактори за конкурентоспособност	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети Проучване на случаи	*Ефективност*
Подкрепените социални предприятия получавали ли са финансиране от други източници? Ако да, кои са те; на каква стойност и за какви цели? Използвана ли е друга не-финансова подкрепа? Каква е степента на влияние на финансирането от ОП РЧР спрямо другите източници на подкрепа/инвестиции?	Анализ на дейността на социалните предприятия и наличието на инвестиционни стратегии, включително ако са налични такива, за какви цели са насочени инвестициите	Социално икономически фактори Фактори за конкурентоспособност	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети Икономическа оценка/оценка разходи-ползи Анализ на приноса	*Ефективност*

Наблюдава ли се разлика в постигнатите резултати в зависимост от правноорганизационната форма на подкрепените социални предприятия?	Анализ на дейността на социалните предприятия и наличието на инвестиционни стратегии, включително ако са налични такива, какви са източниците им на финансиране и каква е степента на влияние на финансирането от ОП РЧР спрямо другите източници на подкрепа/инвестиции	Социално икономически фактори Фактори за конкурентоспособност	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението Сравнителен анализ (бенчмаркинг) Експертни панели и експертен анализ	*Ефективност*
Ефикасност				
Постигат ли се най-големите резултати там, където са използвани най-много средства? Наблюдава ли се разлика между отделните операции/ видове интервенции по отношение на постигнатите резултати спрямо направените разходи?	Анализ на постигнатите резултати по операции и сравнителен анализ между операциите/интервенциите, като се направи сравнение между използвани средства и постигнати резултати	Външни и вътрешни фактори Социално-икономически фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Проучване на случаи Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението Икономическа оценка/оценка разходи-ползи	*Ефикасност*
Може ли използването на ресурсите да бъде по-добре организирано, за да се създаде резултат?	Анализ на факторите, които влияят върху ефикасността и анализ на използването на ресурсите	Външни и вътрешни фактори Социално-икономически фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи;	*Ефикасност*

			Проучване на случаи Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението Икономическа оценка/оценка разходи-ползи	

Въздействие и устойчивост

Доколко постигнатите резултати са устойчиви във времето? Каква част от предприятията са престанали да съществуват след приключване на финансирането? Какви са причините за това? Каква е формата на собственост на прекратилите дейността си социални предприятия? В кои сектори на икономиката са оперирали тези предприятия?	Анализ на устойчивостта на резултати, анализ на дейността на социалните предприятия и тяхната активност, причинно следствен анализ на жизнеспособността на социалните предприятия Анализ на социалните предприятия, правноорганизационната им форма и взаимовръзката с постигнати резултати, причинно-следствени връзки и влияния, анализ на социалните предприятия по сектори	Външни и вътрешни фактори Социално-икономически фактори Фактори за устойчивост	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети Проучване на случаи Икономическа оценка/оценка разходи-ползи Анализ на индикаторите Социално-икономически анализ Анализ на приноса Експертни панели и експертен анализ	*Устойчивост*
Как финансирането от ЕСФ е допринесло за оцеляването и развитието на създадените/ подкрепените предприятия? (за подобряване на жизнените показатели[27] на предприятието 1 година след приключване на	Анализ на нетния ефект – анализ на социалните предприятия, създадени по програмата, както и причините и влиянието на програмата за тяхното създаване и дейност Анализ на жизнеспособността,	Социално икономически фактори Фактори за конкурентоспособност Вътрешни фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с	*Устойчивост* *Въздействие*

[27] Следва да се изследва „финансовото здраве“ на социалните предприятия през призмата на конвенционалните предприемачески параметри, като напр. оборот, печалба, работни места, левъридж, производителност на труда, клиенти и т. н.

финансирането); Каква част от създадените по схемата предприятия са претърпели развитие (напр. от микро в малки)? Каква е разликата между краткосрочните (в рамките на периода на финансиране) и дългосрочните (до 3 години след приключване на финансирането) резултати от интервенциите по отношение на продължителността на живот, финансовото състояние и икономическите показатели за дейността на подкрепените социални предприятия?	развитието на социалните предприятия, тенденции в краткосрочен и дългосрочен аспект, анализ на резултати от интервенциите по отношение на продължителността на живот, финансовото състояние и икономическите показатели за дейността на подкрепените социални предприятия		представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети Проучване на случаи Оценка на процесите на изпълнение, включително оценка на резултатите Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението Икономическа оценка/оценка разходи-ползи Социално-икономически анализ Анализ на приноса Статистически и математически методи	
Каква част от създадените с финансиране от отделните операции социални предприятия не биха били създадени без наличието на финансиране по ОП РЧР?	Анализ на нетния ефект – анализ на социалните предприятия, създадени по програмата, както и причините и влиянието на програмата за тяхното създаване и дейност	Социално икономически фактори Фактори за конкурентоспособност Вътрешни фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети	*Устойчивост* *Въздействие*

Промяна в статута на целевите групи

Ефективност

Кои специфични социални предизвикателства и нужди са адресирани от подкрепените предприятия? Какъв тип	Анализ на социалните предприятия и специалните им социални цели, тип дейности, които развиват и към какви	Външни и вътрешни фактори Социално-икономически фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни;	*Ефективност*

дейности са финансирани и за решаването на кои конкретни социални дефицити са използвани? Кои са обхванатите целеви групи и в кои икономически сектори са заети?	социални цели са насочени, анализ на обхванатите целеви групи и секторите, в които са заети	Индивидуални и структурни фактори	Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети Проучване на случаи Оценка на процесите на изпълнение, включително оценка на резултатите Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението Икономическа оценка/оценка разходи-ползи Анализ на индикаторите Социално-икономически анализ Анализ на приноса Анализ на непланираните ефекти Качествен анализ панели и експертен анализ	
До каква степен изпълнените интервенции са повлияли на социалния статус[28] на представителите на целевата група? Резултатите повлияни ли са от индивидуалните характеристики на лицата (пол, възраст, образование, местоживеене, принадлежност към определена уязвима група)? Кои от характеристиките са оказали отчетливо влияние върху резултатите? Резултатите	Анализ на ефективността на интервенциите по отношение на целевите групи и причинно-следствена връзка и влияние върху социалния статус на целевите групи. Връзка между индивидуланите характеристики на целевите групи и резултатите, връзка между резултати, влияние и икономически сектори	Външни и вътрешни фактори Социално-икономически фактори Индивидуални и структурни фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети Проучване на случаи Оценка на процесите на	*Ефективност*

[28] Следва да се изследват признаците, свързани с личните постижения на лицата, като например ниво на образование, професионална квалификация, професионална реализация, доходи, материално положение, здравословно състояние и т. н.

повлияни ли са от икономическия сектор, в който оперира социалното предприятие?			изпълнение, включително оценка на резултатите Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението Икономическа оценка/оценка разходи-ползи Анализ на индикаторите Социално-икономически анализ Анализ на приноса Анализ на несъответствията Анализ на непланираните ефекти Качествен анализ Сравнителен анализ (бенчмаркинг) Статистически и математически методи Експертни панели и експертен анализ	
Ефикасност				
Доколко ефикасна е изпълнената операция от гледна точка на постигнатите ползи спрямо направените разходи?	Анализ на постигнатите резултати по операции и сравнителен анализ между операциите/интервенциите, като се направи сравнение между направени разходи и постигнати резултати	Външни и вътрешни фактори Социално-икономически фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Проучване на случаи Оценка на процесите на изпълнение, включително оценка на резултатите Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението Икономическа оценка/оценка разходи-ползи Анализ на индикаторите Социално-икономически анализ Статистически и математически методи Експертни панели и експертен анализ	*Ефикасност*

Доколко ефикасна е изпълнената операция в сравнение с вече апробирани и утвърдени модели за социално включване на лица от уязвими групи?	Анализ на факторите, които влияят върху ефикасността и анализ на използването на ресурсите, сравнение с вече апробирани модели и анализ на ефикасността	Външни и вътрешни фактори Социално-икономически фактори	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Проучване на случаи Оценка на процесите на изпълнение, включително оценка на резултатите Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението Икономическа оценка/оценка разходи-ползи Анализ на индикаторите Социално-икономически анализ Качествен анализ Сравнителен анализ (бенчмаркинг) Статистически и математически методи Експертни панели и експертен анализ	*Ефикасност*

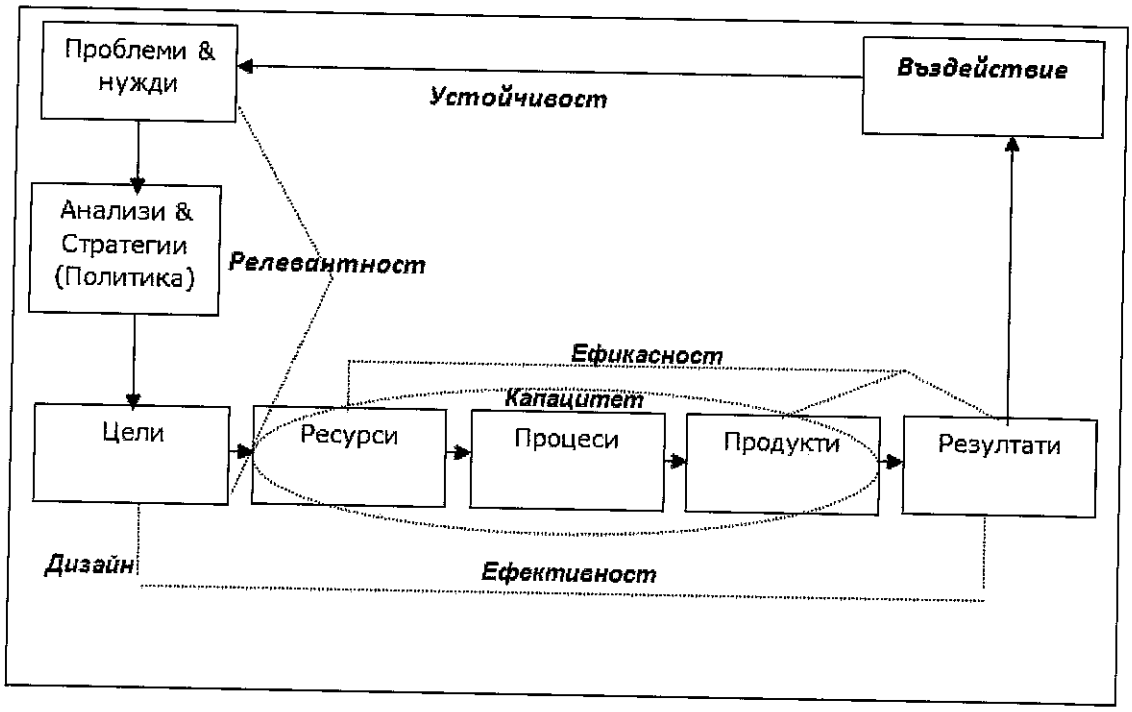
Въздействие

Какъв е постигнатият социален ефект за обхванатите целеви групи в дългосрочен план в резултат от извършваната от социалното предприятие дейност, като се вземат предвид както положителните, така и отрицателните промени и съпътстващите ефекти в резултат от други действия или	Анализ на ефекта за целевите групи в дългосрочен план	Външни и вътрешни фактори Социално-икономически фактори Фактори за устойчивост	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучвания чрез стандартни или	*Въздействие*

липса на действия?				
			онлайн анкети Проучване на случаи Оценка на процесите на изпълнение, включително оценка на резултатите Анализ на ефективността и ефикасността на изпълнението Икономическа оценка/оценка разходи-ползи Анализ на индикаторите Социално-икономически анализ Анализ на приноса Експертни панели и експертен анализ	
Каква част от включените лица са преминали от сектора на социалната икономика към първичния пазар на труда? Доколко устойчива е заетостта им? Наблюдава ли се повишаване на доходите на участниците веднага след приключване на участието в операцията, 1 година и 3 години след това? Каква част/процент от изменението в статута на пазара на труда на участвалите лица се дължи на интервенцията?	Анализ на ефектите и въздействието върху целевите групи, анализ на устойчивостта на заетостта, анализ на доходите в различни времеви периоди, причинно-следствена връзка между промените и влиянието на интервенциите	Външни и вътрешни фактори Социално-икономически фактори Фактори за устойчивост	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Административни данни; Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни; Фокус групи; Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети Сравнителен анализ (бенчмаркинг) Статистически и математически методи Експертни панели и експертен анализ	*Въздействие* *Устойчивост*
Наблюдава ли се повишаване качеството на живот на семейството на представителите на целевите групи, обхванати от интервенциите?	Анализ на въздействието и ефектите върху целевите групи	Външни и вътрешни фактори Социално-икономически фактори Фактори за устойчивост	Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация; Индикатори за мониторинг; Социално-икономически данни; Интервюта (дълбочинни) с представители на заинтересованите страни;	*Въздействие*

Фокус групи;
Проучвания чрез стандартни или онлайн анкети
Социално-икономически анализ
Анализ на приноса
Експертни панели и експертен анализ

Таблица 16 *Логика и последователност цялостния модел на оценка и на предложените методи*

IV. Описание на необходимите данни

Описание на необходимите първични и вторични данни за извършване на изследването

1. Източници на информация и данни, приложими към оценката

Оценка, базирана на теория на промяната

Оценката, базирана на теорията може да осигури информация за това защо дадено нещо работи или не и при какви обстоятелства. Основният фокус не е „осъществи ли се нещо според очакванията, за да постигне желаната промяна", а не какво би било, ако това нещо го няма. Използваният подход е описан в РАЗДЕЛ III. Подход (методология) за извършване на оценката

1.1. Първични данни

Набирането на първични данни има за цел да обезпечи информационно онези специфични цели на оценката, за които не може да бъде даден отговор на базата на кабинетно проучване и анализ на вторични статистически данни. Задълбоченият анализ на въпросите за оценка, формулирани в техническото задание, очертава необходимостта от приложение на комбиниран подход при събиране на първични данни, чрез съчетаване на качествени и количествени методи.

Събирането на първични данни има за цел да включи в оценката анализ на заинтересованите страни и на основните бенефициенти и целеви групи - лица, приключили участието в схемите и/или участници и/или потенциални участници, както и сред социалните предприятия и други икономически субекти, имащи потенциал да участват в сектора на социалната икономика.

Основните видове първични данни, предвидени да бъдат използвани от оценката, са:

- ***Качествена информация***, събрана чрез приложението на методите на фокус групата и/или дълбочинно интервю с представители на заинтересованите страни и сред бенефициенти;
- ***Количествени данни*** от анкетни проучвания сред лица, приключили участието си в схемите и/или участници и/или потенциални участници.

С оглед най-ефективно разпределение между ресурси, време и осигуряване на качеството на първичните данни, предлагаме следната индикативна схема за събиране на качествена информация:

Таблица 17 Качествени данни

Вид	Качествени (неквантифицирани) данни	Източници
Качествени данни	• Опит на бенефициенти и ползватели на мерките по отделните операции • Трудности и улеснения при ползване на мерките по отделните операции • Мотиви за участие/ бариери пред участието • Включване в общността • Осигуряване на заетост в социални предприятия • Удовлетвореност от участието • Възможност за намиране на работа и включване в пазара на труда • Промяна в собствения образователен и професионален статус • Промяна в статуса на пазара на труда • Равнище на доходи • Изменения в икономическите	Фокус групи с бенефициенти и заинтересовани страни Дълбочинни интервюта с бенефициенти и заинтересовани страни Казуси

показатели на социалните предприятия, жизнеспособност, сектори в икономиката

Въпреки че качествените първични данни нямат характера на представителни, тяхното събиране и анализ ще позволят очертаване на основни тенденции сред изследваните групи чрез прилагането на систематичен подход в структурирането на техните оценки и мнения. Друго важно приложение е, че ще допринесат за по-прецизно и детайлно изработване на изследователския инструментариум за събиране на количествена информация.

Събирането на количествена информация чрез анкетно проучване сред лица, представители на целевите групи в схемите ще даде възможност за очертаване на основни тенденции в практическото изпълнение на схемите и мерките по ОИ 5.1. по ОПРЧР 2007 – 2013, както и BG05M9OP001-2.010 "Развитие на социалното предприемачество" по ОПРЧР 2014 – 2020. Тъй като за композиране на извадки, които да осигурят качество на информацията, както и достатъчен брой наблюдения за прилагане на статистически методи на анализ на информацията, е междинен продукт на кабинетното проучване, предлагаме следната индикативна рамка:

Таблица 18 Количествени данни

Вид	Количествени квантифицирани данни	Източници
Количествени данни	• Опит на бенефициенти и ползватели на мерките по отделните операции • Трудности и улеснения при ползване на мерките по отделните операции • Полезност на участието за намиране на работа и социално включване в общността • Мотиви за участие/ бариери пред участието • Удовлетвореност от участието • Промяна в собствения образователен и професионален статус • Осигуряване на заетост в социални предприятия • Равнище на доходи • Промяна в статуса на пазара на труда • Социален ефект при целевата група • Промени в доходите и качество на живот на участниците • Устойчивост на заетостта • Характеристики на социалните предприятия, жизнеспособност, конкурентоспособност, устойчиовост • Инвестиционни стратегии на социалните предприятия • Ефекти за социалните предприятия	Количествени проучвания сред бенефициенти и крайни ползватели (целеви групи)

С оглед най-ефективно разпределение между ресурси, време и осигуряване на качеството на първичните данни, предлагаме следната индикативна схема за събиране на качествена информация:

Таблица 19 Индикативна схема за събиране на качествена информация

Методи за събиране на първични данни	Целева Група	Индикативен брой
Дълбочинни интервюта	Заинтересовани страни	10

Дълбочинни интервюта	Социални предприятия и представители на целевите групи	14
Фокус групи	Бенефициенти	2
Фокус групи	Заинтересовани страни	2
Казуси	Бенефициенти	5
Количествени проучвания – стандартизиран въпросник за анкетно проучване	Бенефициенти, ОПРЧР 2007 - 2013	Необходим минимален брой 70 Предлаган брой 140
Количествени проучвания - стандартизиран въпросник за анкетно проучване	Бенефициенти, ОПРЧР 2014 - 2020	Необходим минимален брой 70 Предлаган брой 140
Количествени проучвания - стандартизиран въпросник за анкетно проучване	Целеви групи, ОПРЧР 2007 - 2013	Необходим минимален брой 370 лица, предлаган брой 740
Количествени проучвания - стандартизиран въпросник за анкетно проучване	Целеви групи, ОПРЧР 2014 - 2020	Необходим минимален брой 350 лица, предлаган брой 700

1.2. Вторични данни

Основните видове вторични данни, предвиждани да бъдат използвани в оценката, са:

- Данни за социалната икономика – социални предприятия;
- Данни за заетите в социалните предприятия.

При оценката ще бъдат използвани официални статистически данни, публикувани от съответните институции, отговорни за производството на информацията, както и индивидуални аномизирани данни от АЗ за регистрираните в бюрата по труда лица. Що се касае до макроикономическите данни, основните източници са Националният статистически институт, Евростат, МТСП, АСП, АЗ. За да бъде проследено въздействието в рамките на оценката, основната изходна информация за социално- икономическото развитие и пазара на труда ще включва следните основни индикатори:

Таблица 20 Необходими статистически данни

Вид информация	**Източник**	**Достъп**	**Необходими действия**
Данни от регистрите на МТСП за социална икономика – национална база данни на МТСП за социалните предприятия	МТСП	свободен	Собствено проучване
Данни от ИСУН2020	ИСУН2020	свободен	Собствено проучване на постигнатите индикатори
Данни за постигане на индикаторите, УО на	МТСП	Ограничен	Искане от УО на ОПРЧР за получаване

ОПРЧР, МТСП			на данни за индикаторите
Данни от Търговския регистър за социалните предприятия	Търговски регистър	свободен	Собствено проучване
Данни за социални предприятия	Частни доставчици	свободен	Собствено проучване
Данни от АХУ от регистъра на хората с увреждания	АХУ	свободен	Предоставена информация от АХУ
Демографски данни от НСИ	НСИ	Ограничен	Искане до НСИ и получаване срещу заплащане от страна на участника
Детайлизирани справки от НСИ наблюдения - **Краткосрочна статистика на заетостта и разходите за труд** - **Краткосрочна бизнес статистика** - **Наблюдение на работната сила** **Годишна статистика на заетостта и разходите за труд**	НСИ	Ограничен	Искане до НСИ и получаване срещу заплащане от страна на участника
Индивидуални анонимизирани данни от НСИ проучвания	НСИ	ограничен	искане до НСИ и получаване срещу заплащане от страна на участника

Основна цел при обработката на вторичните данни е те да бъдат систематизирани във вид, който отговаря на потребностите на оценката и дава възможност за използването им за различни симулации при адресирането на поставените ключови изследователски въпроси.

Източниците на информация, свързани с показателите за пазара на труда в България обхващат следните наблюдения:

- Данни от НСИ – демографски данни, данни за равнище на бедност (деца, самонтоживеещи възрастни хора);
- Годишна статистика на заетостта и разходите за труд, което предоставя информация за движението на наетите лица, брутна и нетна работна заплата и други разходи за труд. Наблюдението предоставя данни за разглежданите показатели по следните признаци: пол, икономически дейности, сектори по форма на собственост, райони на планиране и области;
- Административни данни от МТСП – за социалните предприятия и от УО на ОПРЧР за индикатори, доклади за изпълнение на проекти;
- Административни данни от АХУ относно броя на хората с увреждания.

Основните източници на информация и тяхното съдържание, които ще бъдат използвани при изпълнение на поръчката включват:

1. Нормативна уредба по отношение на социалната икономика;
    - ✓ Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика;
    - ✓ Правилник за прилагане на Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика

- ✓ Методика за оценка на социалната добавена стойност, произвеждана от дейността на социалните предприятия по чл. 7 и чл. 8 от ЗПССИ
- ✓ Закон за интеграция на хората с увреждания (отм. ДВ, бр. 105 от 18 декември 2018 г., в сила от 01.01.2019 г.);
- ✓ Закон за хората с увреждания;

2. Националния статистически институт (НСИ) и Евростат;
3. Агенция за социално подпомагане;
4. Агенция за хората с увреждания;
5. Националния осигурителен институт (НОИ) и Националната агенция по приходите (НАП). Информацията от тези източници би следвало основно да касае заетите лица. Ако се прецени за удачно, също така би могло да се използва и демографската прогноза на НОИ;
6. Министерство на финансите;
7. Министерство на труда и социалната политика;
8. Данни от проучвания на други независими организации, включително от сектора на неправителствените организации;
9. Бази от данни на международни институции;
10. Стратегически документи;
    - ✓ Национална концепция за социална икономика;
    - ✓ Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020;
    - ✓ План за действие по социална икономика 2014 - 2015 г.;
    - ✓ План за действие по социална икономика 2016 - 2017 г.;
    - ✓ План за действие по социална икономика 2018 - 2019 г.
    - ✓ Национална програма за реформи: България 2020;
    - ✓ Актуализираната стратегия по заетостта (2008-2015 г.);
    - ✓ Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008-2015 г.;
    - ✓ Актуализираната стратегия за демографското развитие на населението в Република България (2012-2030 г.);
    - ✓ ОПРЧР 2007-2013;
    - ✓ ОПРЧР 2014 – 2020.

Други релевантни документи:

- Индикативни годишни работни програми;
- Процедурни наръчници и други документи;
- Вътрешни правила за работа на Оценителна комисия при процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП РЧР 2014-2020;
- Данни от ИСУН 2020, НСИ, БНБ, Евростат, LOTHAR др.;
- Оперативно ръководство за изпълнение на ДБФП по процедури за предоставяне на БФП;
- Наръчници за най-често допусканите грешки при кандидатстване;